

Karelia-ammattikorkeakoulu
Restonomi (AMK)

Synkän matkailun kohteet Pohjois-Karjalassa

Sarita Käräjähonka

Opinnäytetyö, lokakuu 2022

www.karelia.fi

OPINNÄYTETYÖ
lokakuu 2022
Restonomi (AMK)

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Sarita Käräjähonka

Nimeke
Synkän matkailun kohteet Pohjois-Karjalassa

Toimeksiantaja: Kalevala – Mytologista arvoa liiketoimintaan -hanke

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön aiheena on synkän matkailun kohteet Pohjois-Karjalassa. Työn tavoitteena oli selvittää mahdolliset olemassa olevat synkän matkailun kohteet Pohjois-Karjalan alueella ja muodostaa niistä opas. Oppaan tarkoituksena on lisätä tietoisuutta kohteista ja lisätä matkailijoiden määrää Pohjois-Karjalassa.

Tiedonkeruumenetelminä työssä käytettiin avointa haastattelua, havainnointia ja benchmarkingia. Informaation keräämiseen yritettiin hyödyntää myös museotiedotteen mukana lähetettyä yhteydenottopyyntöä, jonka tarkoituksena oli saada tietoa mahdollisista synkän matkailun kohteista Pohjois-Karjalan alueella.

Opinnäytetyön tuotoksena syntyi opas, johon valittiin viisi Pohjois-Karjalan synkän matkailun kohdetta. Oppaan alussa kerrotaan lyhyesti synkän matkailun teoria ja esitellään kaksi mittaria, joilla kohteiden synkkyyttä on mitattu. Kohteista on puolestaan kerrottu niiden tarinat ja mahdolliset sattuneet tapahtumat. Jokaisen tarinan jälkeen oppaasta löytyy reittiohjeet ja tietoa kohteeseen pääsystä, kohteen synkkyydestä ja kohderyhmäsuosituksesta.

Kieli
suomi

Sivuja 34
Liitteet 1
Liitesivumäärä 12

Asiasanat
synkkä matkailu, Pohjois-Karjala, oppaat

THESIS
October 2022
Degree Programme in Tourism

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Sarita Käräjähonka

Title Synkän matkailun kohteet Pohjois-Karjalassa
Thesis Title (in English) Dark Tourism Destinations in North Karelia

Commissioned by Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -project

Abstract

The topic of this thesis is dark tourism destinations in North Karelia. The goal of the work was to find out the possible existing destinations of dark tourism in North Karelia and create a guide. The purpose of the guide is to increase awareness of the destinations and to increase the number of tourists in North Karelia.

Open interview, observation and benchmarking were used as data collection methods. A contact request sent with the museum bulletin was meant to be used to collect information, the purpose of which was to get information about possible dark tourism destinations in the North Karelia region.

As a result of the thesis, a guide was created. The guide includes five dark destinations and stories of the five destinations. At the beginning of the guide, the theory of dark tourism is briefly explained, and two indicators are introduced how to measure the darkness of destinations. After each storyline there are directions how to reach the destination and information is given about the from the gloom of the event or venue. In the end of the work is a target group recommendation.

Language
Finnish

Pages 34
Appendices 1
Pages of Appendices 12

Keywords
Dark Tourism, North Karelia, guides

Sisältö

1	Johdanto.....	5
2	Opinnäytetyön tausta	6
2.1	Idean synty ja viitekehys	6
2.2	Opinnäytetyön toimeksiantaja	8
2.3	Aikataulu ja rahoitus.....	9
3	Synkkä matkailu.....	9
3.1	Synkän matkailun määrittelyä ja historiaa	9
3.2	Kohteiden jaottelu ja synkkyuden mittaaminen.....	11
3.3	Syitä synkkien kohteiden kiinnostavuudelle	13
3.4	Kohteissa käynnin eettisyys.....	14
3.5	Etikettisäännöt kohteissa.....	15
4	Opinnäytetyön tarve, tavoite ja tarkoitus.....	16
5	Opinnäytetyön toteutus käytännössä	17
5.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	17
5.2	Tiedonhankinta ja menetelmät	17
5.3	Oppaan kirjoittaminen	22
6	Synkkien kohteiden valinta ja esittely	23
6.1	Kohteiden valinta.....	23
6.2	Tulilahti – Kaksoismurha	25
6.3	Outokumpu – Vanha kaivos.....	26
6.4	Paalasmaa – Veneturma.....	27
6.5	Paha-Koli ja kärjäkivet	28
6.6	Koli – Pirunkirkko.....	29
7	Eettisyys ja luotettavuus.....	30
8	Lopuksi	31
	Lähteet.....	33

Liitteet

Liite 1 Opas Pohjois-Karjalan synkkiin kohteisiin

1 Johdanto

Synkkä matkailu on nousussa oleva matkailutrendi, joka on hiljalleen rantautunut Suomeen. Kohteita todennäköisesti löytyy joka maasta, kunnasta ja kaupungista, joten matkalle synkkiin kohteisiin ei tarvitse varata satojen eurojen budjettia tai useita viikkoja aikaa. Kohteet voivat olla todella erilaisia, eikä synkästä matkailusta tietämätön osaa välttämättä mieltää kohteita osaksi synkkää matkailua.

Opinnäytetyössä kerrotaan, mitä synkkä matkailu on, miten synkän matkailun kohteita voidaan jaotella ja mitkä asiat synkkyyden asteeseen vaikuttavat. Näiden pohjalta, työssä tavoitteena oli muodostaa opas Pohjois-Karjalan synkän matkailun kohteisiin. Työn tekemisen mahdollisti Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hanke, joka oli työn toimeksiantaja. Opinnäytetyön aihetta rajattiin kohdistuvaksi Pohjois-Karjalan alueelle, mutta synkän matkailun määritelmiä esiteltäessä esimerkkeinä on käytetty myös kansainvälisiä kohteita. Oppaassa otettiin huomioon kohteiden osalta neljä eri kriteeriä, jotka ovat luonto, historia, mytologia ja oppiminen. Opinnäytetyönä tehdyn oppaan tarkoituksena on lisätä tietoisuutta synkästä matkailusta, lisätä matkailijoiden määrää Pohjois-Karjalan alueella ja tavoittaa uusia kohderyhmiä. Opas on suunnattu suomalaisille oma-toimimatkailijoille.

Opinnäytetyön liitteistä löytyy aiemmin mainittu synkän matkailun opas (liite 1), jolla on pituutta 24 sivua. Oppaasta löytyy tarvittavat tiedot kohteista ja reittiohjeista. Raportissa on esitelty oppaaseen valitut kohteet, mutta paremman katsauksen niistä saa lukemalla itse oppaan.

2 Opinnäytetyön tausta

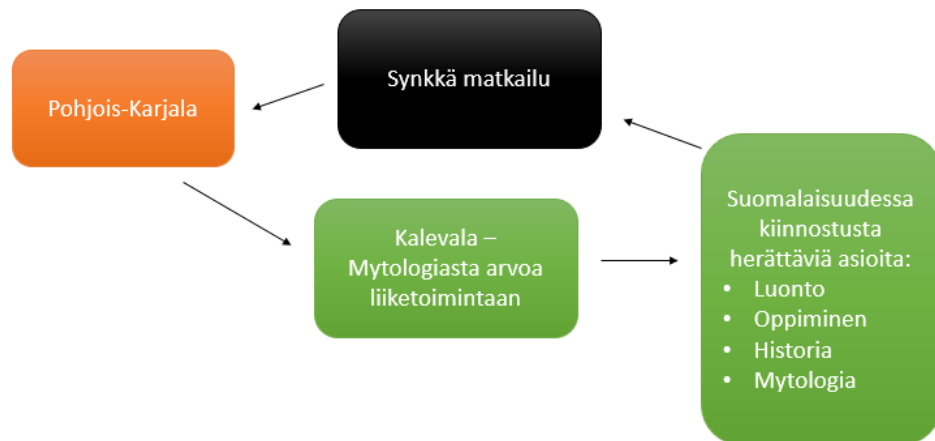
2.1 Idean synty ja viitekehys

Idea opinnäytetyöhön kehittyi kiinnostuksesta aiheeseen eli synkkään matkailuun. Aihetta opiskeltiin vähän, mutta se riitti säilyttämään mielenkiinnon yllä. Opinnäytetyön lopullinen muoto hioutui vasta myöhemmin.

Synkkä matkailu on laaja aihealue, joten sen rajaaminen tuli tarpeeseen. Tämän pohjalta työssä tutkittiin muita opinnäytetöitä, joita aiheesta oli tehty. Moni opinnäytetöistä käsitteli synkkää matkailua siitä näkökulmasta, mitä se pitää sisällään ja millaista kohteissa on käydä. Esimerkkejä tällaisista töistä on Theseuksesta löytyvät Tuukka-Pekka Tahvanaisen (2014) Kärsimyksen aakokset ja Veera Riikosen ja Elisa Sulkinon (2016) Synkkä matkailu – matkailijan henkilökohtainen kokemus.

Halusin tästä työstä erilaisen, joten aloitin pohdinnan siitä, mitä kohteita Suomesta voisi löytyä. Tällöin löytyi Paula Terhokosken (2011) opinnäytetyö, jossa käsiteltiin Turun saaristorannikon synkkiä kohteita ja niiden kehittämistä. Näin syntyi ajatus Pohjois-Karjalan yhdistämisestä työhön. Hetken pohtimisen jälkeen tuli idea oppaasta, johon koostettaisiin edes osa Pohjois-Karjalan synkistä kohteista.

Opinnäytetyössä viitekehysten (kuvio 1) keskellä on synkkä matkailu, joka avataan tarkemmin tekstissä. Synkkää matkailua ympäröi alueena Pohjois-Karjala. Pohjois-Karjalassa tiedetään olevan paljon sotahistoriaa, joka kuuluu omalla tavallaan synkkään matkailuun, mutta tässä työssä keskitytään tietoisesti muihin kohteisiin. Tätä ideaa tuki myös toimeksiantaja Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hanke. Hankkeen tekemästä selvityksestä saatiin tietää kiintopisteet, jotka suomalaisuudessa ja meidän kulttuurissamme ihmisiä kiinnostavat. Nämä kiintopisteet otettiin työssä huomioon.

Kuvio 1. Viitekehys opinnäytetyön tekemiseksi.

Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hankkeen tekemässä selvityksessä tutkittiin aasialaisia kohderyhmiä ja selvitettiin, mitkä teemat suomalaisuudessa kiinnostavat heitä. Tätä kautta selvitettiin, osuvatko Kalevalan teemat eli luonto, historia, oppiminen ja mytologia, kiinnostusta herättäviin teemoihin.

Selvitys tehtiin ryhmähaastatteluina, joihin osallistui yhteensä 14 ihmistä Aasian maista. Haastattelut järjestettiin marraskuussa 2020. (Pulkkinen 2022). Haastatteluissa ylösnousseet teemat näkyivät myös Business Finlandin tekemissä tutkimuksissa, joissa tarkasteltiin eri teemoihin kohdistuvia nettihakuja suomalaisuudesta. Business Finlandin tutkimuksessa esille nousivat muun muassa luonto, nähtävyydet ja muistomerkit sekä kulttuurilliset asiat, kuten museot ja urheilu. Nettihauista ei löytynyt viitteitä kiinnostuksesta mytologiaa kohtaan. (Business Finland 2021.) Vaikka hankkeen tekemä selvitys oli pienimuotoinen, tässä työssä hyödynnetään sieltä saatuja teemoja, sillä tuotoksena tehty opas on tehty heille.

Opinnäytetyön tuotosta eli opasta oli helppo lähteä työstämään aluerajauksen ja hankkeesta saatujen selvitystulosten perusteella. Muita kriteereitä, joita työssä käytettiin, olivat kohteiden synkkyys ja kiinnostavuus sekä maantieteellinen sijainti ja kohteista saadun informaation määrä. Kohteiden synkkyydellä tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä kohteen tapahtumien historiaa. Maantieteellisellä

sijainnilla tarkoitetaan puolestaan kohteiden välimatkoja toisiinsa Pohjois-Karjalan alueella.

2.2 Opinnäytetyön toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Karelia-ammattikorkeakoulun Kalevala – mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hanke. Hankkeessa pyritään osallistamaan paikallisia matkailutoimijoita osaksi tarina- ja kokemuspohjaista kehittämistyötä. Hankkeen avulla tuotteita ja palveluita tarinallistetaan hyödyntäen Kalevalaa ja näin lisätään niiden houkuttelevuutta. (Kalevala – tarinoita, tunteita ja tuohta 2020.)

Hanketta oli valmisteltu useamman vuoden ajan ja se sai rahoituksen EAKR-ohjelmalta eli Euroopan aluekehitysrahastolta. Työ alkoi rahoituksen varmistuttua 1.3.2020. Projektipäällikkönä toimii Timo Rui ja projektikoordinaattorina Outi Santaniemi. Hankkeella on aikaa toteuttaa visiotaan 31.12.2022 asti. (Kalevala – tarinoita, tunteita ja tuohta 2020.)

Hankkeessa on tähän mennessä tehty tarinakortteja, toteutettu innovaatiotyöpajoja, kerrytetty asiakasymmärrystä ja hankittu yrittäjiä mukaan toteutukseen. Asiakasymmärrystä kerättiin Itä-Suomen yliopiston toimesta Japanista, Kiinasta ja Etelä-Koreasta. Asiakasymmärrys selvityksessä, joka on osa tämän työn viitekehystä, paikallisuudesta eli Pohjois-Karjalasta ylös nousi historia, mytologia, oppiminen ja luonto. (Kalevala – tarinoita, tunteita ja tuohta 2020.)

Edellä mainitut asiat liittyvät vahvasti myös synkkään matkailuun, sillä kohteilla on usein merkittävä historia, josta voi oppia. Lisäksi joissain synkän matkailun kohteissa nähdään mytologiaa. Luonto puolestaan ilmenee synkän matkailun osalta siten, että Pohjois-Karjalan alueella useat kohteet sijaitsevat luonnossa tai sen äärellä.

Toimeksiantaja määritteli kohderyhmän, joka on suomalaiset omatoimimatkaajat. Työtä voisi jatkojalostaa aasialaisille kohderyhmille, sillä he ovat kohderyhminä hankkeessa.

2.3 Aikataulu ja rahoitus

Opinnäytetyöllä ei ollut toimeksiantajan puolelta mitään tarkkaa määräaika, kunhan se valmistuisi joulukuuhun 2022 mennessä. Opinnäytetyön teko alkoi maaliskuun 2022 lopussa, joten aikaa työn tekemiseen oli runsaasti. Työhön tehtävä kirjallisuuskatsaus valmistui jo huhtikuun 2022 alussa. Työnteon ohella pidettiin muutamia palaverieita toimeksiantajan kanssa, joissa sain hyviä vinkkejä ja uutta puhtia kirjoittamiseen. Suunnitelmaseminaari järjestettiin toukokuun lopussa, jonka jälkeen pidin kesällä hiukan taukoa kirjoittamisesta ja keskityin tiedonkeräämiseen kohteista. Tiedonkeruuvaiheessa vierailimme toimeksiantajan kanssa kahdessa synkässä kohteessa, jotka olimme valinneet yhdessä. Lopullisten kohteiden valinta tapahtui tämän jälkeen, ja oppaan työsti alkoi. Toimeksiantaja antoi palautetta oppaasta ja se muokattiin viimeiseen muotoonsa. Tavoitteena oli saada opinnäytetyö valmiiksi lokakuun 2022 aikana.

Työ ei saanut toimeksiantajalta rahoitusta. Merkittävänä tiedonkeruun tekijänä oli kuitenkin yhdessä tehty päiväretki kahteen opinnäytetyössä esiintyvään kohteeseen.

3 Synkkä matkailu

3.1 Synkän matkailun määrittelyä ja historiaa

Synkkä matkailu (dark tourism) on käsite, joka on alkanut muodostua trendiksi matkailun alalla viime vuosina. Synkkä matkailu liitetään erilaisiin katastrofeihin, tapaturmiin ja kuolemaan. Ideana on vieraila kohteissa, joissa on tapahtunut jokin tragedia. Syitä tällaisissa kohteissa käynneille saattaa olla useita, kuten

sureminen tai oppiminen. Synkällä matkailulla onkin useita muotoja, kuten thanaturismi (engl. thanatourism) ja surumatkailu (engl. grief tourism). (Stainton 2021.)

Thanaturismilla tarkoitetaan matkustamista kohteisiin, joissa voidaan kohdata kuolemaa sen oikeassa tai symbolisessa merkityksessä, ja syy matkustamiseen on halu kohdata kuolema ja tuoda se lähelle itseään (IGI Global 2022). Surumatkailija menee puolestaan samankaltaisiin kohteisiin kuin thanaturisti, mutta vain suremaan ja käsittelemään tapahtuneita kauheuksia (Stainton 2021).

Kaikilla synkän matkailun muodoilla yhteisenä tekijänä on se, että ne liitetään vahvasti erilaisiin traagisiin tapahtumiin, onnettomuuksiin, katastrofeihin ja kuolemaan. Tässä opinnäytetyössä mielletään synkkään matkailuun liittyväksi verkkosivusto Cultura Obscuran (2022) tavoin synkät legendat sekä ylikuonolliset ilmestykset, joita ihmiset lähtevät katsomaan esimerkiksi hylättyihin tai vanhoihin rakennuksiin. Kaikissa kohteissa tärkeänä kriteerinä on, että asioista halutaan oppia jotakin uutta ja asioita käsitellä historian kautta.

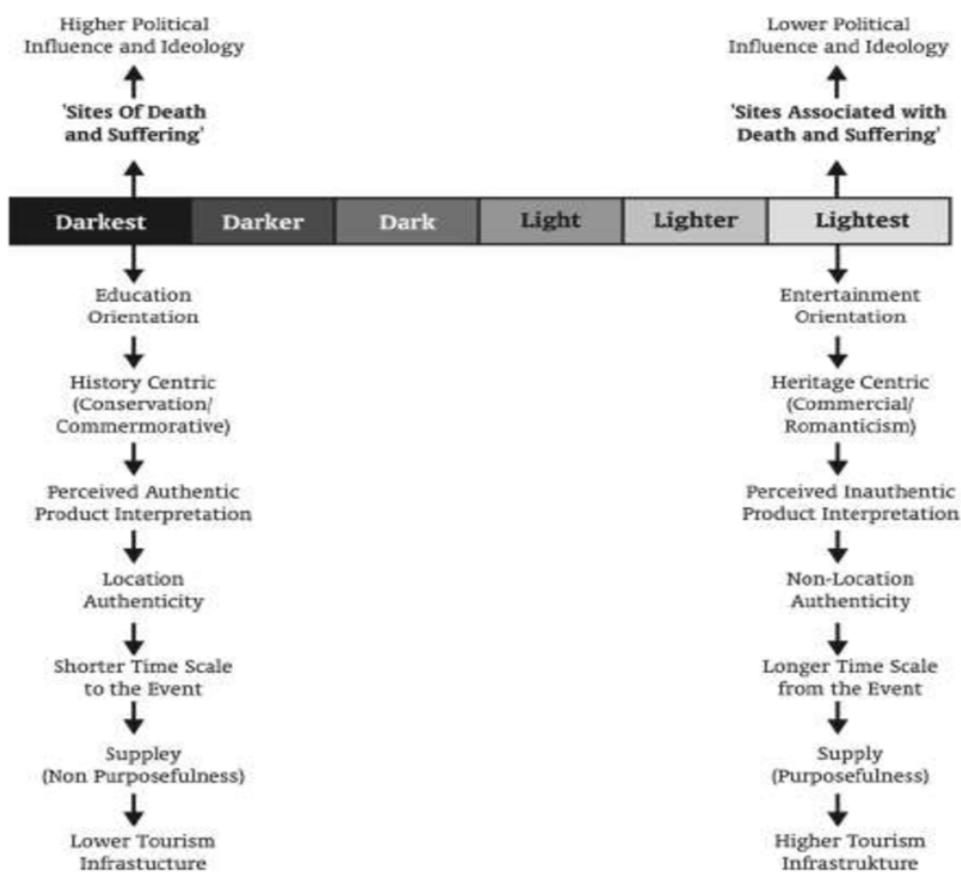
Historia osoittaa sen, että ihmiset ovat olleet kautta aikojen kiinnostuneita synkstä matkailusta. Tästä todisteena ovat jo Rooman muinaiset gladiaattoritaistelut, joita ihmiset tulivat katsomaan ympäri maailmaa sekä muinaiset hirttäjäiset. Muita varhaisia merkkejä synkstä matkailusta ovat esimerkiksi kristittyjen tekemät pyhiinvaellukset marttyyrien haudoille ja romantiikan ajan matkat vanhoille taistelupaikoille. (Hovi 2011, 182–183.) Tällöin ihmiset eivät ole kuitenkaan mieltäneet tätä vielä erityiseksi matkailun muodoksi.

Dark tourism eli synkkä turismi -käsitettä käyttivät ensimmäisen kerran John Lennon ja Malcolm Foley vuonna 1996, tarkastellessaan aihepiiriä teoksessaan *Dark Tourism: The attraction of death and disaster*. Ennen 1990-lukua synkkää matkailua ei ole juuri ollenkaan tutkittu, ja aiheena se on vieläkin melko uusi. Aiheesta löytyy kuitenkin jo melko kattavasti tietoa, etenkin englanniksi.

3.2 Kohteiden jaottelu ja synkkyyden mittaaminen

Synkkä matkailu kattaa monta erilaista matkailun muotoa, ja tästä syystä myös kohteita on jaoteltu. Jaottelutapojakin on useita, kuten Dannin (1998) synkkyyden jaottelu paikkojen mukaan, sekä Stonen (2009) jaottelu seitsemään eri kategoriaan. Stonen jaottelussa otetaan huomioon niin kohteen sijainti kuin sen synkkyyksikin. (Sharpley & Stone 2009, 14–15.)

Yksi tunnetuimpia tapoja jaotella synkän turismin kohteita on Stonen kehittämä asteikko (kuvio 2). Asteikko koostuu kuudesta eri sävystä, jotka menevät täysin pikimustasta vaalean harmaaseen. Asteikolla mitataan paikassa tapahtuneiden asioiden kauheutta usealla kriteerillä, kuten esimerkiksi sillä, kuinka kaupallistettuja tai viihteellisiä kohteet ovat ja miten pitkä aika sitten tapahtumat ovat tapahtuneet. Nämä asiat vaikuttavat usein ihmisten kokemuksiin esimerkiksi asioiden vakavuudesta ja henkilökohtaisuudesta. (Stone 2006, 152.)

Kuvio 2. Stonen synkkyyden asteikko (Stone 2006, 151)

Useimmiten asteikon mukaan täysin mustat kohteet sisältävät historiallisessa paikassa käynnin, mahdollisesti tapahtumissa mukana olleiden kanssa keskustelua sekä historiallisen ja opettavaisen näkökulman. Tällaiset kohteet koetaan usein raadollisiksi ja asiat saattavat liikuttaa syvästi niin asianomaisia kuin kohteessa käyjäkin. Tällaisia kohteita ovat esimerkiksi Auschwitz, Tšernobyl ja ”Ground Zero” eli WTC-tornien iskupaikka. (Stainton 2021.)

Vaaleammissa kohteissa puolestaan otetaan usein huomioon kohteiden kaupallisuus ja viihdyttävyyt. Näissä kohteissa oppiminen voi jäädä melko vähäiseksi ja esimerkiksi kauan sitten tapahtuneita asioita on romantisoitu niin paljon, etteivät ne oikeastaan tule esille kovinkaan kauheana. Tällaisia ovat esimerkiksi murhakierrokset busseilla. (Stainton 2021.) Usein kyseiset paikat voivat olla uudelleen luotuja tai rakennettuja kysyntää varten, eikä niillä ole niin suurta poliittista merkitystä. Tähän lukeutuvat bussikierroksien lisäksi muun muassa erinäiset museot, kauhuteemaiset huonepakopelit sekä hautausmaat. (Sharpley & Stone 2009, 20–21.)

Toinen mahdollinen tapa jaotella synkän matkailun kohteita on Seatonin viisi kategoriaa synkän matkailun aktiviteeteistä (Sharpley & Stone 2009, 15–16). Kyseisessä teoriassa esitetään erilaisia syitä sille, miksi kohteeseen on tultu.

Ensimmäinen syy on kaikista synkin, eli julkisen kuoleman todistaminen. Tähän kategoriaan lasketaan muinaiset hirttäjäiset tai nykyisten kuolemaantuomittujen teloitukset. Seatonin mukaan tähän luetaan myös katastrofipaikalla vierailut. (Sharpley & Stone 2009, 15.) Tämä tarkoittaa sitä, että paikalle mennään silloin, kun asia on juuri tapahtumassa, eikä millään lailla vielä osa historiaa.

Toinen kategoria on vierailu paikoissa, jossa on koettu yksittäisen tai usean ihmisen kuolema, kun se on jo tapahtunut. Tämä kategoria on luultavasti suurin ja sisältää eniten kohteita aina taistelukentistä kuolemanleireihin ja julkisuuden henkilöiden kuolinpaikkoihin. Näihin kohteisiin usein hakeudutaan, kun halutaan herättää itseä maailman julmuudesta tai oppia siitä. Osittain halutaan myös muistella uhreja. (Sharpley & Stone 2009, 15.)

Kolmas kategoria pitää sisällään muistomerkit ja -paikat, esimerkiksi hautausmaat ja sotien muistomerkit (Sharpley & Stone 2009, 16). Kyse on paikoista, jossa kuolema ei ole enää niin sanotusti läsnä, vaan paikoissa halutaan muistella menneitä, ja uhreja halutaan kunnioittaa.

Neljäs kategoria on jo hiukan kevyempi, sillä siinä vieraillaan kohteissa, joissa pyritään uudelleen esittämään tapahtuneet asiat, vaikka itse paikka ei liity tapahtuneeseen millään lailla. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi museot. Usein myöskään kaikista faktoista ei voida olla täysin varmoja. (Sharpley & Stone 2009, 16.) Kevyen oppimisen kannalta nämä paikat ovat kuitenkin hyviä.

Viimeiseen osioon kuuluu viihteellinen puoli, sillä kategoriaan kuuluu kuoleman uudelleen esittäminen cosplayssa tai muissa ryhmissä, jotka kokoontuvat yhteen tiettyinä juhlapyhinä ja näyttävät uudelleen esimerkiksi taisteluita. (Sharpley & Stone 2009, 16.) Tämä kategoria on yksi syy, miksi synkkä matkailu kiinnostaa ihmisiä nykyään enemmän ja enemmän. Ihmiset haluavat elää uudelleen tapahtumia ja aikoja. Tällaiset elämykset ovatkin täydellisen osallistavia ja auttavat pitämään ihmisten mielenkiinnon yllä.

3.3 Syitä synkkien kohteiden kiinnostavuudelle

Ihmiset ovat kautta aikojen olleet kiinnostuneita synkistä elementeistä ja kohteista, joita elämä tarjoaa. Tästä asiasta Phillip Stone (2009) totesi hyvin: "When we go to these places, we see not strangers, but often we see ourselves and perhaps what we might do in those circumstances." Toisin sanoen, usein kohteissa käyvät ihmiset eivät ole vailla uusia kokemuksia, vaan enemmänkin itsensä näkemistä uudessa valossa. Myös mahdollisuus ajatella, miten olisimme itse toimineet kyseisten kauheuksien aikaan, houkuttelee ihmisiä. Lisäksi välillä jokainen tarvitsee muistutusta siitä, mihin ihmiset ovat kykeneväisiä, jotta samankaltaisten tilanteiden välttäminen tulevaisuudessa onnistuu. (Sampson 2019.)

Ihmismieli on hauras, ja usein kärsimme ajatuksesta, mikä on jokaisen oma merkitys tässä maailmassa. Leanne White ja Elspeth Frew (2013, 21) totesivat teoksessaan *Dark Tourism and Place Identity. Managing and interpreting dark places*, että ihmisille on tärkeää saada jättää merkki itsestään johonkin pysyvään kohteeseen, ja tätä kautta luoda merkitystä itselleen. Tämä onkin yleinen syy synkissä kohteissa käynneille. Haluamme nähdä, mitä joku toinen on jättänyt taakseen. Voisi ehkä jopa ajatella ihmisten hakevan inspiraatiota esimerkiksi kuolleiden julkisuuden henkilöiden haudoilta.

Kaikki ei ole kuitenkaan aina niin yksinkertaista, vaan jokaiseen asiaan vaikuttaa useat ulkopuoliset tekijät. Nykyään yksi suurimmista syistä, joka edistää synkän matkailun kysyntää, on se, miten vahvasti nämä synkät tapahtumat tuodaan julki mediassa. Esimerkiksi jatkuva uutisointi sekä uudet sarjat, joita on tehty perustuen tietopohjaan, kuten Tšernobyl HBO:lla ja *Dark Tourist* Netflixissä, herättävät ihmisten mielenkiinnon. Alueilta on raportoitu jopa 30–40 %:n kasvu matkailijoiden määrässä sarjojen ilmestyttyä ja kasvu oli jatkuvaa ennen pandemian tuloa. (Sampson 2019.) Tämä valtava mediatulva ja nykyajan digitaalisuus ei ole kuitenkaan pelkästään positiivinen asia, vaan se on aiheuttanut ongelmia synkän matkailun eettisyyden näkökulmasta.

3.4 Kohteissa käynnin eettisyys

Etiikka on tutkimusala, joka tutkii moraalialia, arvoja ja sitä, mikä on oikein ja väärin. Tästä voidaan saada viitteitä siihen, mitä kannattaa tehdä ja mitä ei. Lisäksi synkän turismin näkökulmasta on hyvä pohtia asioita kunnioittavuuden osalta. Kohteiden kunnioittaminen on erityisen tärkeää synkän matkailun saralla, sillä kohteet ovat usein arkaluontoisia ja koskettavia. Joissain tapauksissa on vielä olemassa asianosaisia, jotka ovat joutuneet kokemaan kauheudet tai kuulemaan niistä esimerkiksi vanhemmiltaan. Tällaisille ihmisille piittaamattomuus voi olla erityisen raskasta. Voidaan siis miettiä, onko synkkä matkailu kokonaisuudessaan eettistä.

Sharpley ja Stone jakavat eettisyyden vielä kahteen eri kategoriaan: liiketoiminnalliseen- ja yksilölliseen eettisyyteen. Liiketoiminnallisella eettisyydellä tarkoitetaan kohteiden kaupallistamista ja viihteellisyyden lisäämistä. Lisäksi siinä pohditaan, miten synkkää matkailua voi harrastaa ilman, että ketään loukataan. Kaikkien kohteiden osalta se ei ole kuitenkaan mahdollista, ennen kuin tietty aika tapahtumasta on kulunut. Yksilöllisellä etiikalla puolestaan tarkoitetaan jokaisen omaa käyttäytymistä ja arvoja, joita tulisi toteuttaa matkustaessa. (Sharpley & Stone 2009, 131.) Seuraavaksi käydään läpi eettisyyttä ja etikettisääntöjä, joiden avulla synkän matkailun kohteita voi kunnioittaa henkilötasolla.

3.5 Etikettisäännöt kohteissa

Tärkeää synkän matkailun kohteissa on huomioida esimerkiksi valokuvaus, surijat, paikalliset ja nauraminen. Nämä asiat vaativat etikettisääntöjä sekä hiukan eettistä ajattelua.

Valokuvaus lomalla on nykyään enemmän sääntö kuin poikkeus, mutta synkän turismin kohdalla asia on hiukan monimutkaisempi. Kohteesta riippuen valokuvaaminen voi olla joko kielletty tai sallittu, mutta tärkeää olisi kuitenkin arvioida kuvaushetkellä, onko toiminta sopivaa. Jos kyseessä on esimerkiksi mustan luokituksen kohde, voi valokuvaus itse kohteesta olla sallittua, mutta esimerkiksi selfiet voivat mennä jo mauttomaksi. Tämä voi olla loukkaavaa asianomaisia kohtaan, sillä kuvien ottamisella on usein viihdeperäinen tarkoitus. Tärkeää on esimerkiksi Budan (2017) mukaan ottaa huomioon tunteet, joita ihmiset paikassa kokevat. Kohteessa voi esimerkiksi olla surijoita ja muita asioiden käsitteittäjiä, ja on eettistä antaa heille rauha surra ilman asiaan kuulumatonta valokuvausta tai muuta epäkunnioittavaa käytöstä, kuten nauramista. (Buda 2017.)

Paikalliset on tärkeää ottaa huomioon eettisyyttä miettiessä, sillä kuten kaikki turistit, myös synkkien kohteiden vierailijat ovat oma tekijänsä. Kohteista puhuttaessa, on ollut keskustelua siitä, pitäisikö paikallisilta kysyä, haluaisivatko he turistien pääsevän kohteeseen. Toki tähän osittain vaikuttaa aika, milloin

tapahtumat ovat paikassa tapahtuneet. (Buda 2017.) Toisena näkökulmana tulee pohtia sitä, jos kohteet olisivat suljettuja, mentäisiinkö silloin kohteisiin siitä huolimatta, mutta vain ilman lupaa ja valvontaa. Osittain kohteen aukipitämistä voidaan siis pitää yhtenä muotona suojella sitä. (Stainton 2021.)

Hyvänä näkökulmana on myös se, että osa paikallisista saattaa haluta kertoa oman näkökulmansa tapahtumista tai korjata ulkopuolisten ihmisten kuvaa heistä koko kansana. (Buda 2017.) Tästä syystä kahtiajako kohteen ylläpidosta voi olla voimakasta paikallisten keskuudessa.

Edellä mainittujen etikettisääntöjen lisäksi on hyvä selvittää kohdekohtaisia sääntöjä, kuten tuleeko kohteessa olla peittävät vaatteet tai saako kohteessa koskea esineisiin tai hautakiviin. Kukaan ei kuitenkaan halua varmasti aiheuttaa mielipahaa toimimalla tietoisesti väärin.

4 Opinnäytetyön tarve, tavoite ja tarkoitus

Tarve opinnäytetyölle ja sen tuotokselle eli oppaalle Pohjois-Karjalan synkistä kohteista lähti liikkeelle itsestäni, mutta idean esiteltyä toimeksiantaja tunnisti tarpeen kyseiselle oppaalle matkailun edistämiseksi hankkeessa. Opinnäytetyössä pohjana oli yksi suuri tutkimuskysymys: mitä synkän matkailun kohteita Pohjois-Karjalassa on? Tähän vastauksen saaminen oli ensisijainen tavoite. Konkreettinen tehtävä oli muodostaa valituista kohteista opas, jossa valitut kohteet ovat merkitty kartalle. Oppaaseen on lisäksi koostettu tarvittavat tiedot kohteeseen pääsemiseksi, kerrottu paikan tarina ja määritelty kohteen synkkyyden taso.

Oppaan kohteiden yhtenäisyyttä lisää niiden sijainti, sillä ne muodostavat reitin, joka jatkuu kohteesta toiseen. Kohteiden muodostama reitti on tarkoitettu kuljettavaksi autolla ja siihen tulee varata vähintään yksi kokonainen päivä. Ilman py-sähdyksiä tai kohteissa käyntiä ajomatkaa kertyy noin kuusi ja puoli tuntia.

Opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä matkailijoiden tietoisuutta Pohjois-Karjalan synkän matkailun kohteista sekä luonnollisesti lisätä matkailijoiden määrää näiden kohteiden kautta Pohjois-Karjalassa. Pienempänä tavoitteena on myös lisätä inklusiivisuutta, eli ottaa huomioon kohteiden saavutettavuus kaikille. Tämä voi toteutua esimerkiksi valitsemalla osan kohteista esteettömyyden perusteella tai havainnoida onko kohteesta mahdollista kuulla tietoa muullakin kuin suomen kielellä. (Avaava 2021.)

5 Opinnäytetyön toteutus käytännössä

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Tämä opinnäytetyö on muodoltaan toiminnallinen. Toiminnallisessa opinnäytetyössä luodaan jokin konkreettinen tuotos edistämään arkea tai jotakin tiettyä ai-
hetta. Toiminnallinen opinnäytetyö voidaan jakaa kahteen osaan, jotka ovat työn prosessi ja sen dokumentointi sekä itse tuotos. Tuotos voi olla lähes mikälainen tahansa, kuten video, tapahtuman järjestäminen, turvallisuussuunnitelma, markkinointisuunnitelma tai vaikka opas. (Airaksinen 2009.)

Tämän opinnäytetyön tuotoksena on Canva-sovelluksella tehty opas, joka pitää sisällään viisi eri synkkää kohdetta Pohjois-Karjalan alueelta. Tässä opinnäytetyössä raportoidaan kyseisestä oppaasta.

5.2 Tiedonhankinta ja menetelmät

Tiedonhankinta alkoi tutkimalla synkkää matkailua ja Pohjois-Karjalaa internetistä. Netistä löydetyn tiedon avulla saatiin alustava ajatus siitä, mitä synkän matkailun kohteilla tarkoitetaan ja millaisia kohteita täältä voisi löytyä. Mieleenpainuvien artikkelien joukosta Karjalan Heilissä julkaistu Traagisia kohtaloita ja urbaanilegendoja (2020), artikkelissa kerrottiin muutamista Joensuun alueen traagisista tapahtumista ja tunnetuimmista kummitustarinoista.

Synkkä matkailu sisältää aina historiallisen näkökulman. Pohjois-Karjalan synkstä historiasta ja kohteista lisätietoa työhön saatiin Pohjois-Karjalan museo-amanuessi Terhi Rautiaiselta. Tieto saatiin avoimen haastattelun kautta. Avoin haastattelu ei ole strukturoitu, vaan enemmänkin keskustelun kaltainen. Haastattelua varten on tiedossa teema, josta keskustellaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006.) Teemana oli synkkä matkailu ja sen kohteet Pohjois-Karjalassa.

Rautiaiselta (2022) tietoa saatiin useammasta kohteesta, joista yksi oli oppaaseenkin päätynyt Outokummun Vanha kaivos. Haastattelussa ei käsitelty itse kohteiden historiaa, vaan lähinnä sitä, mitä kohteita voisi olla olemassa Pohjois-Karjalassa.

Tähän mennessä muut esille tulleet kohteet eivät kuitenkaan täysin vastanneet mielikuvia haluamistani synkän matkailun kohteista. Tämä johtui siitä, että monet keskustelussa olleet kohteet tai niihin liittyvät henkilöt olivat todella kaukana historiassa, kuten Simo Hurtta tai Paha Pajari. Rautiaisen (2022) kanssa keskustellessa esille tuli myös tuoreempia tapahtumia, kuten skinit ja heidän tekonsa, mutta tämä oli tapahtumana liian lähellä nykyhetkeä toimeksiantajani näkökulmasta.

Haastattelu Rautiaisen (2022) kanssa mahdollisti yhteydenottopyynnön (kuviokuva 3) lähettämisen kaikille matkailualan toimijoille Pohjois-Karjalan alueella. Yhteydenottopyyntö, jossa tiedusteltiin mahdollisia kohteita, lähetettiin museotiedotteen mukana.

Synkkää matkailua Pohjois-Karjalassa?

Tiesitkö, että synkän matkailun kohteita ovat kohteet, joihin liittyvät onnettomuudet, tragediat, kuolema tai jokin synkkä legenda. Synkällä matkailulla on jo pitkät juuret ja se on haluttu kulttuurimatkailun suuntaus nykyään. Synkän matkailun kohteet ovat kuitenkin usein hiljaista tietoa, jonka vuoksi tarvitsen juuri sinun apuasi niiden paikantamiseen Pohjois-Karjalan alueella.

Teen opinnäytetyönäni opasta synkän matkailun kohteista Pohjois-Karjalassa ja pyrin tätä kautta lisäämään Pohjois-Karjalan maakuntien vetovoimaa matkailijoiden silmissä ja tuomaan ilmi synkkiä kohteita, joilla on mielenkiintoinen historia.

Oli kyseessä sitten vanha sairaala, kaivos, bunkkeri tai hylätty kummitustalo, otathan yhteyttä, niin pääsen edistämään työtäni. :)

Kiittäen,
Sarita Käräjähonka,
044 013 0098,
sarita.karajahonka@edu.karelia.fi

Kuvio 3. Museotiedotteen mukana lähetetty yhteydenottopyyntö.

Yhteydenottopyyntö ei ollut menestys, sillä yhtään vastausta ei tullut. Tietoa siitä, kuinka monelle tiedote lähetettiin, ei kerrottu, eikä mahdollisuutta kysellä vastauksien perään ollut.

Tiedotteen lähetyksen jälkeen alkoi jälleen tiedonetsintä netistä sekä kysely ystäväpiiriltä, tietäisivätkö he mahdollisia kohteita. Tämä tuotti enemmän tulosta ja tietoon tuli Tulilahden vanha leirintäalue ja siellä tapahtunut kaksoismurha sekä Paalasmaalla sattunut veneonnettomuus. Nämä kummatkin kohteet päätyivät osaksi opasta. Opas kaipasi vielä ainakin yhtä kohdetta, ja onneksi tiedossa sattui entuudestaan olemaan Paha-Koli ja Kolin Pirunkirkko, jotka päätyivät myös osaksi opasta.

Ystäviltä kuulluista kohteista tietoa löytyi enemmän internetistä ja artikkeleista, joissa kerrottiin sattuneista tapahtumista. Tiedonhankinnassa hyödynnettiin myös nettisivuja, kuten Luontoon.fi ja Yle.fi. Oppaan teossa tärkeänä näkökulmana oli, että kohteet tulevat tutuiksi paikan päällä käynnin ja havainnoinnin kautta. Tämän vuoksi kävimme yhdessä toimeksiantajan kanssa havainnoinnissa kahta eri kohdetta ja yksinäni loppuja kohteita.

Kohteissa käynti tapahtui kesäkuussa 2022 ja mukana oli kaksi Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hankkeen työntekijää ja kaksi muuta ihmistä. He olivat mukana, sillä lopullisten oppaaseen tulevien kohteiden valinta tapahtui havainnoinnin jälkeen.

Suoritettu havainnointi oli ei-osallistuvaa. Tämä tarkoittaa sitä, että havainnoinnin aikana tarkkaillaan ympäristöä käyttäen mahdollisimman montaa aistia. Vaikka havainnointi on ei-osallistuvaa, siihen on silti tärkeää valmistautua huolella. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Tätä varten muodostettiin kysymyslista, jota pystyttiin käymään myöhemmin kohteessa läpi (kuvio 4). Kysymyslista räätälöitiin kohteeseen sopivaksi, eli kysymykset katsottiin sen mukaan, onko paikalla henkilökuntaa vai ei, ja onko kohde kaupallistettu. Osa havainnointia oli tutkia kohteita etukäteen nettisivuilta tai muista lähteistä.

Kuvio 4. Havainnointikysymykset.

Tärkeää havainnoinnissa oli olla objektiivinen eli pyrkiä olemaan vaikuttamatta tapahtumien kulkuun, jotta sai realistisen käsityksen kohteesta ja siellä olevasta toiminnasta. Tavanomaista on, että ei-osallistuva havainnointi järjestetään ilmoittamatta kohteeseen, mutta tässä tapauksessa kohteeseen ilmoitettiin tulosta ja kysyttiin havainnoinnille lupaa etukäteen, jotta eettisyys pystyttiin takaamaan. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Kohteissa tehty havainnointi onnistui hyvin ja se antoi vastauksia pohdittuihin kysymyksiin. Erityisesti huomio kiinnittyi siihen, miten tärkeäksi kohteissa käynti muodostui reittiohjeiden kannalta.

Kohteiden havainnoinnin lisäksi tiedonhankintamenetelmänä käytettiin benchmarkingia eli vertailuanalyysia ulkomailla olevista synkän matkailun kohteista. Benchmarking käytännössä tarkoittaa samankaltaisten kohteiden vertaamista omiin kohteisiin. Tämän tarkoituksena on saada ideoita yrityksen toiminnan kehittämiseen ja löytää mahdollisia heikkouksia omasta toiminnasta, hyödyntämällä toisen yrityksen toimintatapoja. (Oppariapu 2022). Valitettavasti benchmarkingin suoritus rajoittui yhteen kohteeseen heinäkuun 2022 aikana.

Kohde sijaitsi Englannissa, Doverissa. Kyseessä oli vanha sota-ajan tunneliverkosto, joka piti sisällään sairaalasiiven ja suunnittelutilat sotatilannetta varten. Tunnelistosta pidettiin myös sotilaiden bunkkerina. Tunneliverkosto rakennettiin 1800-luvulla, mutta se oli käytössä vielä toisessa maailmansodassa.

Opaskierroksen toteutus sota-ajan bunkkerissa oli hieno. Siellä oli hyödynnetty opasta ja seinille heijastettavia videoita, joissa kerrottiin paikan historiasta ja tapahtumista. Kierros tunnelistossa kesti noin tunnin.

Tunneleissa käytetty videoesitys, joka samalla johdattaa katsojaansa kohteessa eteenpäin, voisi toimia myös Vanhalla Kaivoksella luolastoissa. Video mahdollistaisi asioiden kertomisen mielenkiintoisemmalla tavalla, eikä toteutus vaatisi kovinkaan paljoa resursseja.

Tiedonhankinta sujui pienistä vastoinkäymisistä huolimatta hyvin ja kerättyä tietoa saatiin tarpeeksi opasta varten. Seuraavana vaiheena oli itse oppaan kirjoitus.

5.3 Oppaan kirjoittaminen

Opasta Pohjois-Karjalan tai muunkaan Suomen maakunnan synkistä kohteista ei ole koskaan ennen tehty, joten työskentelyn aikana ei ollut mahdollista katsoa esimerkkiä aiheesta kertovien oppaiden sisällöstä tai rakenteesta. Tuotetulla oppaalla pyrittiin kuitenkin vastaamaan suomalaisen omatoimimatkailijan tarpeisiin.

Oppaan teko alkoi Word-alustalla, mutta sillä ei pystynyt tuottamaan tarpeeksi visuaalista sisältöä, jonka vuoksi alkoi työskentely Canvassa. Canva on nettiselaimessa aukeava visuaalisen sisällön luomiseen tarkoitettu sivusto, jossa pystytään tekemään esimerkiksi julisteita ja muita graafista suunnittelua vaativia töitä.

Ensimmäisenä askeleena oli valita mallipohja, joka sopi teemaan. Tämän jälkeen kansilehteen tuli otsikko ”Opas Pohjois-Karjalan synkän matkailun kohteisiin”, ja alkoi uusien sivujen luominen. Uudet tyhjät sivut eivät täyttäneet itsensä, vaan esimerkki siitä, mitä hyvään oppaaseen kannattaa kirjoittaa, tuli tarpeeseen. Tässä vaiheessa löytyi Salpausselkä Geopark -kohdeopas (2021). Löydetyistä kohdeoppaasta saatiin esimerkki oppaan kokonaisrakenteesta, jonka pohjalta alkoi otsikoiden lisääminen synkkien kohteiden oppaaseen.

Sisällönluontiin käytettiin osittain tietoa tuotteistamisesta, jonka avulla määriteltiin oppaan tavoite ja se, mitä sillä halutaan saavuttaa. Tämä tarkoitti käytännössä sitä, että työhön lisättiin muutama otsikko ja kerrottiin tarkemmin aiheesta, jotta tuleva lukija ymmärtää kohteet osana synkän matkailun kokonaisuutta, eikä ainoastaan yksittäisinä tarinoina. Sisällöntuotannossa käytettiin lisäksi apuna Mira Oivan (2017) artikkelia Eri sisältölajit, osa 2: koukuttava opas. Oivan artikkelissa puhuttiin tekstin sävystä, vaihtelevasta rakenteesta ja konkreettisista vinkeistä, joita oppaaseen kannattaa laittaa.

Kerättyjen vinkkien, kuten mielenkiintoisen kuvituksen ja vastauksien antaminen yleisesti kysytyihin kysymyksiin, jälkeen kirjoitus alkoi sujua melko nopeasti.

Toimeksiantaja antoi palautetta oppaasta ensimmäisen version valmistuttua. Muutamien muutoksien jälkeen opas alkoi olla lopullisessa muodossaan.

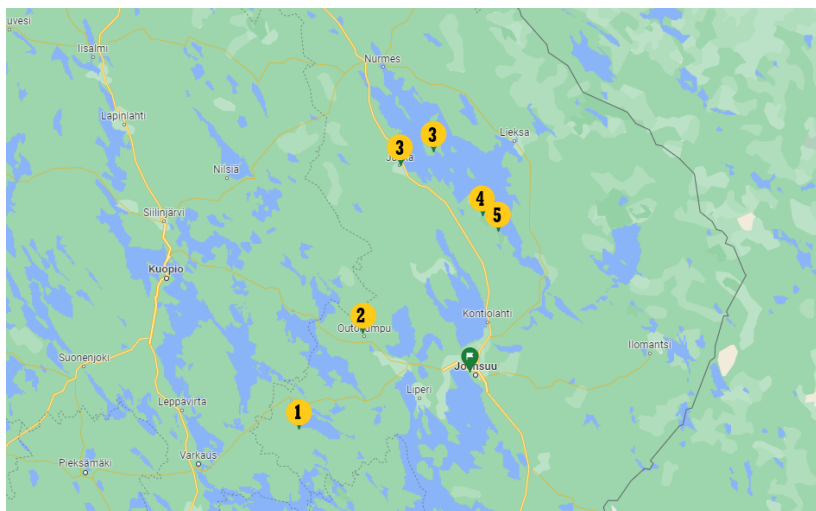
6 Synkkien kohteiden valinta ja esittely

6.1 Kohteiden valinta

Kohteiden valinnan ensimmäisenä kriteerinä oli, että kohteet eivät ole sotahistoriallisia. Tämän jälkeen alkoi pohdinta siitä, mitä muita kohteita Pohjois-Karjalassa on. Tiedonhankinnan jälkeen löytyi noin 20 kohdetta, ja tiedossa oli, ettei kaikkia kohteita voi ottaa osaksi opasta. Tässä vaiheessa rajauksen kannalta pohdinnassa oli, mitkä kohteista kiinnostavat itseäni ja miksi. Totesin, että kiinnostavimpia olivat kohteet, joiden tarina ei ollut koskaan saanut varsinaisesti päätöstä. Tämä jättää tilaa mielikuvitukselle ja omille päättelytaidoille, jonka seurauksena kohteesta haluaa tietää koko ajan enemmän. Toisena kiinnostavuuden tekijänä työssä pidetään tragedian synkkyyttä. Mitä karumpi kohtalo jollakin oli ollut, sitä mielenkiintoisempi tapahtuma oli. Tämä johtunee siitä, että sellaiset kohtalot herättävät ja havahduttavat helposti ja arvostus omaa elämää ja muita kohtaan kasvaa nopeasti ja äkillisesti.

Muita käytettyjä kriteereitä olivat informaatio ja kohteiden sijainti eli lokaatio. Informaatiolla tarkoitetaan kohteista löytyvää informaatiota ja sen luotettavuutta. Esimerkiksi yksi löydetyistä kohteista oli Joensuun kaupunginteatteri ja sen kummitus Hilppa. Kohde olisi ollut varmasti mielenkiintoinen ja helposti kaikkien saavutettavissa, mutta kohteen kummitustarinasta löytyi melko vähän tietoa, joka vähensi merkittävästi kohteen kiinnostavuutta. Informaation osalta tarkistettiin myös saako kohteesta tai tapahtumasta tietoa englanniksi. Mikäli näin ei ollut, kohde menetti arvoaan turismin näkökulmasta. Lokaatio puolestaan merkitsee sitä, että kohteet ovat Pohjois-Karjalan alueella ja muodostavat suhteellisen helppokulkuisen reitin niin, että jokainen kohde ole täysin eripuolella maakuntaa.

Viimeisenä rajausmenetelmänä toimi toimeksiantajahankkeen tekemän selvityksen tulokset. Tuloksista kävi ilmi aiheet, jotka kiinnostavat ihmisiä eniten Pohjois-Karjalasta puhuttaessa. Nämä neljä kategoriata olivat luonto, historia, mytologia ja oppiminen. Näiden neljän kategorian avulla pystyttiin rajaamaan 12 kohteen lista viiteen kohteeseen. Oppaasta löytyy kuva kohteista kartalla (kuvio 5).

Kuvio 5. Kohteet kartalla.

Kohteet numerojärjestyksessä ovat:

1. Tulilahden vanha leirintäalue – Kaksoismurha
2. Outokumpu – Vanha kaivos
3. Paalasmaa – Veneonnettomuus
4. Koli – Paha-Koli ja käräjäkivet
5. Koli – Pirunkirkko

Kuten kuviosta 5 huomaa, kohteet sijoittuvat melko pitkälti Joensuusta pohjoiseen. Lähempänä Venäjän rajaa olisi ollut kohteita, mutta ne olivat liian kaukana muista jo valituista kohteista. Keskipisteenä kohteille toimii Joensuu.

Poisjääneitä kohteita olivat:

1. Joensuu, Linnunlahti: Kankaanrinnan huvila – tulipalo
2. Joensuu: Kaupunginteatteri ja Wanha Jokela – kummitukset
3. Joensuu, Sillainen: Joukkohauta muistomerkki
4. Joensuu, Reijola: Viljamakasiini – itsemurha
5. Ilomantsi: Havukkakallio ja sotahistoria

6. Kiihtelysvaara: vanha hautausmaa
7. Kontiolahti: Onttolan hautausmaa (Puntarikoskentie)
8. Juuka: Rehumyllymurha

Kohteilla ei ollut mitään yksittäistä syytä poisjääntiin, vaan usein syynä oli informaation vähyys tai epäkäytännöllinen sijainti. Yhdessä kohteessa syynä oli eettisyyden vaarantuminen, sillä kohteen tapahtumista ei ollut vielä kovinkaan pitkä aika.

6.2 Tulilahti – Kaksoismurha

Ensimmäiseksi kohteeksi valikoitunut Tulilahti oli mielestäni kaikista mielenkiintoisin. Tulilahti tarjoaa brutaaliutta ja koskettavuutta tarinallaan sekä mahdollisuuden pohtia, kuka voisi olla murhaaja, joka ei koskaan jäänyt kiinni. Kohteen autenttisuus on henkeä salpaava ja omalla tavallaan pelottava. Eniten jännitystä kaipaavat voivat majoittua teltassa murhapaikalla.

Kohde täyttää monia synkän matkailun kriteereitä ja siinä yhdistyy luonto ja historia. Kohde sijaitsee Tulilahden vanhalla leirintäalueella, lähellä nykyistä Pääskivuoren laskettelukeskusta. Kohteessa sattui heinäkuussa vuonna 1959 kaksoismurha, jonka tekijää ei koskaan saatu vastuuseen. Tapaus kuuluu osaksi Suomen tunnetuimpia rikosmysteereitä, joista poliisi saa vielä tänäkin päivänä vihjeitä. (Yle Uutiset 2019.)

Kohteen saavutettavuus ei ole parhaalla tasolla, sillä leirintäaluetta ei enää nykyisin ole olemassa ja kasvusto on päässyt rehevöitymään. Varsinaiselle murhapaikalle (kuva 1) kävelee noin kilometrin verran. Kohteen lähistölle pääsee parhaiten omalla autolla, etenkin kesäaikaan. Tietoa kohteesta löytää netistä niin suomeksi kuin englanniksi.

Kuva 1. Tulilahden kaksoismurhan tapahtumapaikka. (Kuva: Sarita Käräjähonka)

Murhapaikalla ei ole mitään muistomerkkiä tai jälkiä tapahtuneesta, mutta lokaatio vastaa täysin tutkintaraportteja, joiden pohjalta Yle Uutiset (2019) tekivät tapauksesta artikkelin. Rannasta lähtee metsään polku, jota pitkin pääsee tyttöjen suohaudalle. Suohaudalla on merkinä kaksi puista ristiä.

Oppaassa on määriteltynä kohteen synkkyys ja kohderyhmäsuositus pohjautuen Stonen ja Seatonin synkkyiden asteikkoihin ja kategorioihin (Stone 2006, 149–151). Tärkeänä pidin ilmoittaa kohteeseen pääsystä, joka ei ole täysin esteetön.

6.3 Outokumpu – Vanha kaivos

Outokummun vanha kaivos on täydellinen kohde oppimisen ja historian kannalta, pientä mystiikkaa unohtamatta. Syy miksi vanha kaivos päättyi osaksi synkkien kohteiden opasta, löytyy brutaaleista työolosuhteista, jotka veivät kaivoksissa töissä olleiden miesten terveyden ja joskus jopa hengen. Työ oli vaarallista ja ammattitautena olivat kivipölykeuhkot ja käsien tärinä. Työmiesten vaivoja hoidettiin kaivossairaala Kalmistossa. (Vanha Kaivos 2022.) Nykyisin

Vanha kaivos on kunnostettu ja siellä on mahdollista vieraila aukioloaikojen puitteissa. Kohteessa pääsee vierailemaan niin kaivoksissa kuin muissakin rakennuksissa. Nähtävillä on myös työmiesten käyttämät hissit (kuva 2) ja muut välineet. Kohteesta löytyy demonstraatio räjähteiden käytöstä (kuva 3).

Kuva 2. Työmiesten hissi.

Kuva 3. Demonstraatio räjähteistä.

(Kuvat 2 & 3: Sarita Käräjähonka)

Kohteessa on iso parkkipaikka, josta kulku alueelle on helppo. Alueelle pääsee esteettömästi, mutta jossain rakennuksissa kulku on portaita pitkin. Kohde sopii koko perheelle ja siellä kuluu helposti useampi tunti. Synkän matkailun osalta paikka on asteikon kevyestä päästä.

6.4 Paalasmaa – Veneturma

Pohjois-Karjala koki suurta surua vuonna 1959. Vain muutama kuukausi Tullilahden tapauksen jälkeen Paalasmaan vesistöt veivät 16 nuoren hengen yhden yön aikana. Tapaus kosketti merkittävästi koko kylää ja syyllinen tapahtumiin tiedettiin. Kohteen synkkyyttä ja autenttisuutta lisää tapahtumien jälkeinen hiljaisuus. Vaikka lähes jokaisesta talosta oli kuollut lapsi, oli arjen jatkuttava. Ainoa kuka ei hiljentynyt oli paikallinen pappi, joka käytti tapausta esimerkkinä siitä, mitä käy ihmisille, jotka ovat kulkemassa kohti syntien tietä. (Raevuori 2020.)

Valitsemistani oppaan kohteista tämä on koskettavin ja luultavasti eniten kipua aiheuttava vielä tänäkin päivänä. Nykyisin kohteessa on kuitenkin muistomerkki (kuva 3), jonka äärellä voi käydä hiljentymässä.

Kuva 3. Paalasmaan surukivi. (Kuva: Anneli Perälä)

Kohteessa yhdistyy historia, luonto ja oppiminen. Kohteen tarinalla on valtava opetus kaikille lapsille ja nuorille, eikä sitä kannata unohtaa. Tapaturmassa olleiden nuorten haudoillakin voi vierailla, sillä ne ovat Juuan seurakunnan kirkko-puistossa. Kohteessa tulee noudattaa erityistä hienotunteisuutta.

6.5 Paha-Koli ja kärjäkivet

Paha-Koli on nimensä veroinen kohde. Paha-Kolia on tarinoiden mukaan käytetty ennen kärjäjönti paikkana ja tuomioiden toimeenpano alustana. Tämä tarkoittaa sitä, että syytetty on tönäistyt alas kalliolta ja se, joka siitä selvisi, on todettu syyttömäksi. Jotta tämä ei olisi ollut niin yksinkertaista, sidottiin tuomitulta usein vielä kädet ja jalat yhteen. (Retkipaikka 2014.) Tämä kohde (kuva 4) tarjoaa upeiden maisemien lisäksi pahuutta, jollaista ei enää tunneta.

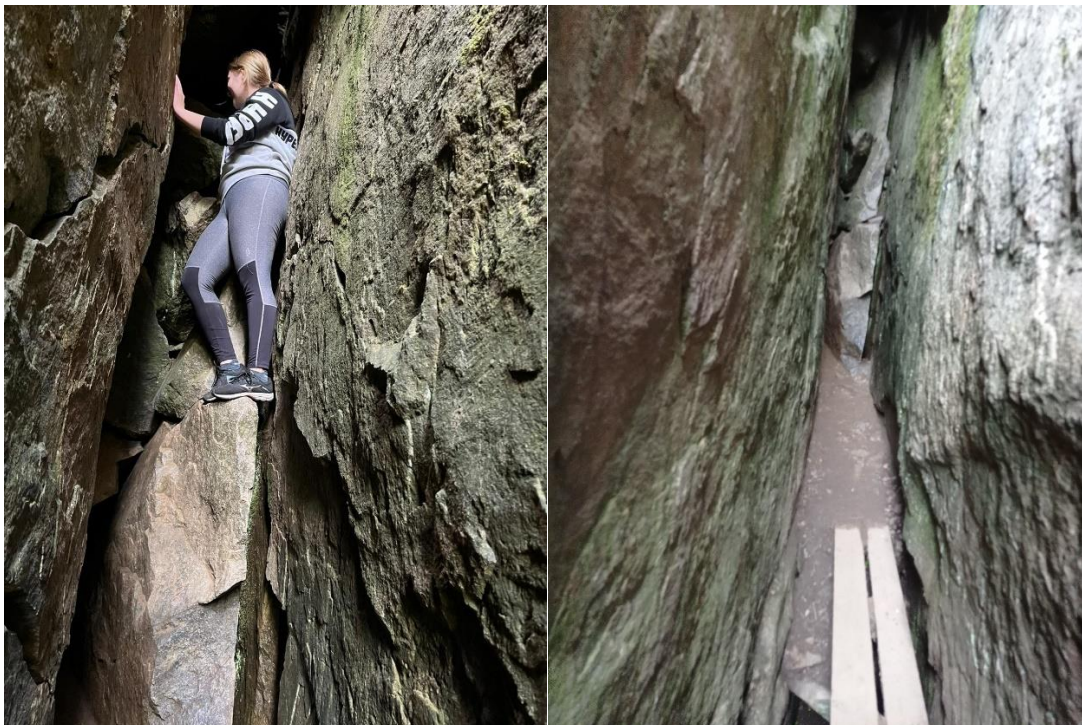

Kuva 4. Paha-Koli. (Kuva: Sarita Käräjähonka)

Paha-Koli sijaitsee aivan Kolin hiihtokeskuksen lähetyvillä, joten kohteena se sopii majoittumiseen tai pidempäänkin oleskeluun. Pääsy kohteeseen on vaativampi, joten se ei välttämättä sovi perheen pienimmille.

6.6 Koli – Pirunkirkko

Oppaasta löytyvistä kohteista Pirunkirkko tarjoaa kävijälleen eniten mytologiaa. Pirunkirkko on noin 34 metriä pitkä rakoluola, jota on pidetty eteisenä varsinaiselle pirun kirkolle. Kohteesta sanotaankin, että se, joka pääsee kiipeämään päätyseinän kielekkeelle (kuva 5), pystyy näkemään pirun kirkon penkkeineen sisällä. Kohde on ollut vetovoimansa ansiosta aina taiteilijoiden, noitien ja muiden seikkailijoiden suosiossa. (Retkipaikka 2012.)

Kuva 5. Pirunkirkon päätyseinä. (Kuva: Sarita Käräjähonka)

Kohteeseen pääsy oli kaikista kohteista vaativin, sillä luolat ovat kapeita ja muhkuraisia, eikä niissä ole valoja. Tämä lisää kohteen autenttisuutta ja jännitystä. Halutessaan kohteeseen voi viedä kukkia uhrialtarille, joka on päätyseinän kielekkeellä. Vaikka kohde oli vaativa, eikä kovin synkkä, se on silti vaivan arvoisen ja sen tarina huikea kertoa eteenpäin. Oppaassa on mainittu pari tavaraa, jotka kohteeseen kannattaa ottaa mukaan.

7 Eettisyys ja luotettavuus

Eettisyys ja luotettavuus on tärkeää ottaa huomioon niin synkässä matkailussa kuin opinnäytetyötä tehdessä. Tämä opinnäytetyö on osa matkailupalveluiden kehittämistä ja se tulee osaksi Karelian hanketta. Tämän tiimoilta tulee ottaa huomioon hyvät eettiset käytännöt niin tieteen kuin oppi-instituution näkökulmasta katsottuna.

Hyviin eettisiin käytäntöihin kuuluu rehellisyys, muiden kirjailijoiden työn tunnustus ja perehtyminen aiheeseen tarpeeksi perusteellisesti (Arene 2020, 14).

Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että työhön on merkitty kaikki lähteet, joita on käytetty ja tiedon todenperäisyyden on varmistettu. Perehtyminen aiheeseen toteutui tiedonhankinnan menetelmin, eli havainnoimalla kohteissa ja keräämällä tietoa useammasta luotettavasta lähteestä.

Havainnoinnin eettisyyttä lisäsi luvan pyytäminen kohteesta etukäteen ja valmistautuminen siihen huolellisesti. Havainnoinnilla varmistettiin kohteiden saavutettavuus ja mahdollistettiin sellaisten asioiden kertominen, joita muiden kannattaa ottaa huomioon kohteissa vieraillessa. Opin näytetyön tuotoksessa eli oppaassa on otettu huomioon myös luonto ja kehoitettu kohteissa vierailevia jättämään vain jalanjäljet jälkeensä.

Muita käytettyjä eettisiä ohjeita olivat Karelia-ammattikorkeakoulun omat opin näytetöiden eettiset ohjeet, joihin perehdyin ennen työn aloitusta. Oikeaoppiseen kirjoitukseen sain ohjeistusta Karelia-ammattikorkeakoulun opettajilta.

8 Lopuksi

Synkän matkailun urauurtava työ on alkanut pienin askelin Suomessa. Suomen luonto, historia ja mytologia on helppo yhdistää niin synkkään matkailuun kuin kansanperinteisiin. Tavoite luoda opas käyttäen alueena Pohjois-Karjalaa ja kriteereinä kiinnostavuuden lisäksi perinteisiä suomalaisuudessa ilmi tulevia asioita onnistui yllättävän vaivattomasti.

Tavoite inklusiivisuuden lisäämisestä jäi vähäisemmäksi kuin olin toivonut. Tämä johtui pääasiallisesti kohteiden luontokeskeisestä sijainnista. Tätä voisi kuitenkin kehittää tekemällä oppaasta erilaisia versioita huomioiden esimerkiksi kuulo- ja näkövammaiset henkilöt tai ottamalla huomioon kohderyhmän iän, uskonnolliset vakaumukset ja sukupuolineutraaliuden. Inklusiivisuuden edistäminen on kuitenkin vaativaa, sillä siinä on niin monta eri näkökulmaa. Tästä syystä

oli hyvä, että aihe rajattiin pois työstä lähes kokonaan. Toisena poisjääneenä teemana oli tuotteistaminen. Kun nämä kaksi teemaa jätettiin pois, siirtyi pääpaino täysin oppaan tekemiselle.

Kohteiden löytämisessä tuli vahvasti ilmi se, miten iso osa kohteista on hiljaista tietoa. Tiedonkeruussa hyötynä olisi laajemmat verkostot, josta tietoa voisi kysellä. Jälkikäteen mietin, olisiko toimeksiantajahankkeella voinut olla verkostoja, joita olisin voinut käyttää. Työhön saatiin kuitenkin kerättyä tarpeellinen tieto opasta varten ja opas pystyttiin toteuttamaan.

Tuotokseen pystyisi kirjoittamaan varmasti paljonkin lisää tietoa huomioitavista asioista ja kohteen tarinan yksityiskohdista. Tässä tapauksessa se ei kuitenkaan palvellut tarkoitusta, sillä oppaan oli tarkoitus pysyä helppolukuisena.

Synkän matkailun osalta eettisyys on tärkeä osa-alue, sillä kohteet ovat usein arkaluontoisia. Tämä heijastui työhöni siten, että oppaassa painotetaan hienotunteisuutta sekä luonnon kunnioitusta. Oppaaseen valittujen kohteiden osalta pohdittiin myös asianomaisia ja tapahtumien ajankohtaa. Näiden pohjalta osa kohteista jäi valitsematta. Luotettavuuden näkökulmasta tehty havainnointi tuli tarpeeseen ja sen avulla pystyttiin vahvistamaan netistä luetut tiedot ja ohjeet todeksi.

Kehitysideoita työn jatkojalokseen tuli muutamia. Esimerkkejä jatkojalostuksesta olisi oppaan tuotteistus perusteellisesti, eli sisältäen myös markkinoinnin, asiakasymmärryksen keräämisen ja kilpailijoiden kartoituksen. Lisäksi oppaan kääntäminen aasialaisille kohderyhmille voisi toimia. Oppaaseen pystyisi lisäämään myös mahdollisia ruoka- ja majoitusmahdollisuuksia. Näiden asioiden tekeminen ei kuitenkaan ollut tarpeellista opinnäytetyön puitteissa, sillä tämän työn tavoitteet täyttyivät ilman näitä variaatioita.

Jatkojalostus mahdollisuudet kertovat siitä, että synkässä matkailussa on paljon potentiaalia ja mahdollisuuksia. Aiheena se kiinnostaa myös nuorempaa väestöä, joten siitä kannattaisi ottaa hyöty irti ja toivottaa aiheesta kiinnostuneet turistit tervetulleeksi Pohjois-Karjalaan.

Lähteet

- Airaksinen, T. 2009. Toiminnallisen opinnäytetyön kirjoittaminen. Toiminnallinen opinnäytetyö tekstinä.
<https://www.slideshare.net/TiinaMarjatta/toiminnallinen-opinnytyy-tekstin>. 6.5.2022.
- Arene. 2020. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AM-MATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTI-SET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>. 3.10.2022.
- Avaava. 2022. Inklusiivisuus on ajattelutapa. <https://avaava.fi/inklusiivisuus-on-ajattelutapa/>. 3.10.2022.
- Buda, D-M. 2017. (Dark) Tourism and Emotions in Places of Turmoil. TedxUniversityogGroening.
<https://www.youtube.com/watch?v=ITsEE7TCSuM&t=1084s>. 5.4.2022.
- Business Finland. 2022. Tuotteistaminen ja testaus. 2. valmennus.
<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/tuotekehitys-ja-teemat/kulttuurimatkailu/culture-creators/tuotteistaminen-ja-testaus>. 9.5.2022.
- Business Finland. 2021. Tutustu ulkomaalaisten matkailuun liittyviin nettihakuihin.
<https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/matkailun-edistaminen/tutkimukset-ja-tilastot/matkailun-nettihakuisuudesta>. 11.9.2022.
- Cultura Obscura. 2022. Dark Tourism.
<https://www.culturaobscura.com/dark-tourism/>. 25.3.2022.
- Foley, M. & Lennon, J. 2000. Dark Tourism. The Atraction of death and disaster. London: Continuum.
- Hovi, T. 2011. Synkkä turismi. Sananjalka, 53(1),
<https://doi.org/10.30673/sja.86710>. 25.3.2022.
- IGI Global. 2022. Publisher of timely knowledge. What is thanatourism.
<https://www.igi-global.com/dictionary/fifty-shades-of-dark-stories/60240>. 4.4.2022.
- Karjalainen, J. 2019. Yle Uutiset. Kaksi neitosta kadonnut jäljettämiin.
<https://yle.fi/uutiset/3-10881289>. 6.9.2022.
- Karjalan Heili. 2020. Traagisia kohtaloita ja urbaanilegendoja.
<https://www.heili.fi/uutiset/item/7613-traagisia-kohtaloita-ja-urbaanilegendoja>. 23.9.2022.
- Luontoon.fi. 2022. Kolin nähtävyydet.
<https://www.luontoon.fi/koli/nahtavyydet>. 6.9.2022.
- Oiva, M. 2017. Differo. Eri sisältölajit, osa 2: Koukuttava opas.
<https://www.differo.fi/blogi/eri-sisaltolajit-osa-2-koukuttava-opas>. 12.9.2022.
- Ojasalo, K., Moilanen T. & Ritalahti J. 2014. Kehittämistyön menetelmät. Helsinki: Sanoma Pro.

- Omapaja. 2022. Tuotteistaminen – itseäsi ja asiakkaitasi varten. Mitä tuotteistaminen sitten tarkoittaa? <https://www.omapaja.fi/blogi/tuotteistaminen-itseasi-ja-asiakkaitasi-varten>. 6.5.2022.
- Oppariapu. 2016. Apua opinnäytetyön kirjoittamiseen. <https://oppariapu.wordpress.com/>. 6.5.2022.
- Oppariapu. 2022. Benchmarking (Vertaisarviointi). <https://oppariapu.wordpress.com/benchmarking-vertaisarviointi/>. 23.9.2022.
- Perälä, A. 2022. Nähtävyydet/attractions. Surukivi. <https://paalasmaansaaristo.wordpress.com/nahtavyydet/>. 12.9.2022.
- Pulkinen, T. 2022. Suullinen tiedonanto. Kalevala – Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hanke. Kohderyhmähaastattelut.
- Raevuori, A. 2020. Seura. Muistatko tämän tragedian? Paalasmaan saaren suuri suru – kun 15 nuorta menehtyi veneonnettomuudessa. <https://seura.fi/ilmiot/historia/muistatko-taman-tragedian-paalasmaan-saaren-suuri-suru-kun-15-nuorta-menehtyi-veneonnettomuudessa/>. 6.9.2022.
- Rautiainen, T. 2022. Avoin haastattelu.
- Retkipaikka.fi. 2012. Kolin Pirunkirkko. <https://retkipaikka.fi/kolin-pirunkirkko/>. 6.9.2022.
- Riikonen, V., Sulkinen, E. 2016. Synkkä matkailu – Matkailijan henkilökohtainen kokemus. Karelia-ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/104222>. 8.8.2022.
- Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_1.html. 2.9.2022.
- Saaranen-Kauppinen, A & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4_1.html. 3.10.2022.
- Sampson, H. 2019. Dark Tourism Explained. Washingtonpost. 13.9.2019. <https://www.washingtonpost.com/graphics/2019/travel/dark-tourism-explainer/>. 5.4.2022.
- <https://tourismteacher.com/dark-tourism/#0-what-is-dark-tourism>. 25.3.2022.
- Sharpley, R. & Stone, P. 2009. The Darker side of travel. The Theory and Practice of Dark Tourism. Bristol, Tonawanda, North York: Channel view publications
- Stainton, H. 2021. Tourism teacher. Dark tourism explained: What, why and where.
- Stone, P. 2006. A dark tourism spectrum: Toward a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions. http://clock.uct.ac.uk/27720/1/27720%20fulltext_stamped.pdf. 11.5.2022.
- Tahvanainen, T-P. 2014. Synkkä turismi: Kärsimyksen aakkoset. Karelia-ammattikorkeakoulu. <https://www.theseus.fi/handle/10024/79425>. 8.8.2022.
- Tamminen, T. 2021. Inklusiivisuus on ajattelutapa. Helsinki: Avaava Oy. <https://avaava.fi/inklusiivisuus-on-ajattelutapa/>. 8.8.2022.
- Terhokoski, P. 2011. Synkkä matkailu: kuolemaan, tragediaan tai kärsimykseen liittyvien matkailukohteiden kehittäminen Turun saaristorannikolla. Turun kauppakorkeakoulu.

- <https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/115622/Terhokoski-Paula.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. 2.9.2022.
- Tuominen, T., Järvi K., Lehtonen, M., Valtanen, J. & Martinsuo, M. Palvelujen tuotteistamisen käsikirja. 2015.
- Vanha kaivos. 2022. Monta kokemusta #rikastetumpana. <https://www.vanhakaivos.com/>. 6.9.2022.
- Visit Lahti. 2021. Salpausselkä Geopark. Kohdeopas. <https://visitlahti.fi/wp-content/uploads/2021/08/04082021-SGN-KOH-DEOPAS-uusi-painos-100dpi.pdf>. 12.9.2022.
- White, L. & Frew, E. 2013. Dark Tourism and Place Identity. Managing and interpreting dark places. Milton Park & New York: Routledge.

Opas Pohjois-Karjalan synkistä kohteista

Saatesanat

Tervetuloa synkän matkailun pariin. Olet lukemassa opasta, joka sisältää tekstiä ja kuvia, jotka voivat järkyttää herkimpiä. Jatka lukemista ja vieraile kohteissa omalla vastuulla.

Opas käsittelee viittä eri synkän matkailun kohdetta Pohjois-Karjalan alueella ja on suunnattu omatoimimatkailijoiden käyttöön.

Oppaan taustamateriaalina on käytetty kohteista löydettyä tietoa eri nettisivuilta sekä kohteissa kerättyjä kokemuksia ja havaintoja. Oppaassa on pyritty ottamaan huomioon kohteiden etikettisäännöt ja hyvät tieteelliset käytännöt.

Oppaasta huolimatta, kohteissa tulee käyttää omaa eettistä tulkintaa käyttäytymisen osalta. Osa kohteista sijaitsee luonnossa, joten jätäthän näissä kohteissa vain jalanjäljet jälkeesi ja noudatat paikallisia opasteita sekä varovaisuutta.

Nautinnollista matkaa kohti synkkyyttä!

Opas on tehty opinnäytetyönä Kalevala - Mytologiasta arvoa liiketoimintaan -hankkeelle.

Sarita Käräjähonka 9.9.2022

Sisällys

Synkkä matkailu	4
Kohteiden synkkyys	5
Pohjois-Karjala synkän matkailun alueena	6
Kohdekartta	7
Tulilahti - Kaksoismurha	8
Outokumpu - Vanha kaivos	14
Paalasmaa - Veneturma	17
Paha-Koli ja kärjäkivet	20
Lohkareluola pirunkirkko	22
Lähteet	24

Synkkä matkailu

4

Synkkä matkailu eli dark tourism on matkailusuuntaus, joka nimestään huolimatta ei viittaa kirjaimelliseen pimeyteen, vaan johonkin synkkään aikaan historiassa tai jopa nykyhetkessä. Synkkä matkailija voi vierailla monissa, synkkyydeltään eri tasoissa kohteissa. Kohteet saattavat sijaita keskellä kaupunkia, kuten WTC-tornit, tai keskellä metsää (esim. uhrikivet).

Yhteistä kohteilla on se, että ne kaikki liittyvät jollain lailla kuolemaan, ylliluonnollisuuteen ja uhrauksiin tai muuhun tragediaan. Kohteiden laajasta vaihtelevuudesta johtuen ihmiset eivät saata ymmärtää kohteen olevan osa synkkää matkailua.

Synkän matkailun kohteilla on usein tiettyjä etikettisääntöjä, joihin kannattaa perehtyä ennen kohteeseen menoa. Tällaisia sääntöjä voi olla esimerkiksi peittävien vaatteiden käyttö ja valokuvauskielto. Kohteet, jotka löytyvät tästä oppaasta, eivät sisällä vastaavia pakotteita, mutta jokaisen kohteen tiedoista löytyy maininta, jos jokin asia tulee ottaa huomioon kohteeseen mennessä.

Synkän matkailun kohteissa käydään useista eri syistä. Yleisimpiä syitä ovat kohteiden kiehtavuus, uuden oppiminen tai uhrien sureminen ja muistelu. Muistathan kunnioittaa kaikkia kävijöitä, jotta jokaisella on hyvä olla.

Kohteiden synkkyys 5

6
1

darkest
darker
dark
light
lighter
lightest

↑
Death and suffering sites
↑
Sites that are associated with death and suffering

Tässä oppaassa synkkyyttä mitataan käyttäen Stonen synkkyysasteikkoa 1-6, jossa kuusi on kaikista synkin ja yksi vähiten. Kyseiseen asteikkoon vaikuttaa tapahtumien ajankohtaisuus, teon brutaalius, kohteen kaupallisuus ja autenttisuus sekä poliittinen vaikutus. Toisena mittarina on Seatonin viisi kategoriaa kohteen aktiviteeteistä ja syistä, miksi kohteeseen on tultu (1 synkin - 5 vähiten).

Kategoria 1	Kategoria 2	Kategoria 3	Kategoria 4	Kategoria 5
Julkisen kuoleman todistaminen	Yksittäisen tai usean ihmisen kuolinpaikka	Muistomerkit ja paikat sekä hautausmaat	Tapahtumien uudelleen esitykset	Tapahtumien rooliitus
Tapahtuma ei ole vielä millään lailla osa historiaa, vaan todella ajankohtainen	Asia on jo osa historiaa, mutta siitä halutaan oppia uutta tai herätä todellisuuteen	Kuolema ei ole läsnä, vaan uhreja halutaan muistella ja kunnioittaa	Lokaatio ei liity tapahtumiin millään lailla, mutta niitä halutaan uudelleen luoda (esim. museot)	Tapahtumapaikka on oikea, mutta cosplayssa tapahtumille luodaan oma tarina ja juoni

Pohjois-Karjala synkän matkailun 6 alueena

Perustiedot:
Kaikki tähän oppaaseen valitut synkän matkailun kohteet sijoittuvat Pohjois-Karjalan alueelle. Ajoetäisyys autolla Joensuusta kohteisiin on noin 1 tunti. Reitin läpi ajamiseen menee noin 6,5 tuntia ilman pysähdyksiä. Kohteissa vieraillessa kannattaa aikaa varata vähintään yksi kokonainen päivä.

Kohteet:
Oppaasta löytyvät kohteet sijaitsevat pääasiallisesti luonnon keskellä. Mukaan kannattaa varata hyvien kävelykenkien lisäksi hyttysmyrkyä, taskulamppu ja reipas retkeilyasenne.

Pohjois-Karjalasta löytyy paljon muitakin synkän matkailun kohteita, joista suurin osa liittyy sotahistoriaan. Niistä lisätietoa löytyy esimerkiksi Via Karelian nettisivuilta <https://viakarelia.fi/teema/sotahistoria/>.

Kohdekartta

7

Yllä olevassa kuvassa näkyy valitut Pohjois-Karjalan synkän matkailun kohteet. Kohteet on valittu siten, että ne muodostavat lenkin, jonka alku- ja päätepiste on Joensuu. Kohteet on mahdollista käydä yhden päivän aikana, mutta suositeltavaa on, että aikaa varaisi pari päivää. Reitti on suunniteltu kuljettavaksi autolla.

1. Tulilahden vanha leirintäalue
2. Outokummun vanha kaivos
3. Paalasmaan veneturma ja sen muistomerkki
4. Paha-Koli
5. Lohkareluola Pirunkirkko

1 Tulilahti - kaksoismurha

8

Kohteen tarina:

Suomen ensimmäinen joukkoetsintä käynnistyi 21.8.1959 klo 7.00 aamulla. Syynä tähän oli aiemmin 4.8.1959 tehty katoamisilmoitus kahdesta Jyväskylästä kotoisin olevasta nuoresta naisesta. Eine Nyysöinen ja Riitta Paakkonen olivat tässä vaiheessa olleet noin 20 päivää kadoksissa. Eine ja Riitta olivat olleet pyöräretkellä, joka alkoi Jyväskylästä 18.7 ja viimeisin heiltä saatu postikortti oli päivätty 25.7 Koliilta. Postikortissa kerrottiin tyttöjen jo haaveilevan äidin kotiruuasta ja omasta sängystä. Viimeisenä he kertoivat vielä suuntaavansa Heinävedelle. Tästä eteenpäin alkoivat tyttöjen viimeiset hetket.

Einen äiti huolestui tyttöjen hyvinvoinnista, kun elokuun alkuun mennessä he eivät olleet saapuneet takaisin Jyväskylään, vaikka heillä olisi alkanut työt. Katoamisilmoitus tehtiin 4.8 ja jo 6.8 Helsingin sanomat julkaisi tyttöjen kuvat lehdessä. Kaikki pelkäsivät tyttöjen saaneen saman kohtalon kuin vain kuusi vuotta aiemmin kadonnut ja kuolleena löydetty Kyllikki Saari. Kyllikin tapauksessa tekijää ei oltu vielä löytänyt, ja tästä johtuen myös poliisi alkoi toimia melko nopeasti.

Eine Maria Nyysöinen

Riitta Aalikki Paakkonen

9

Polisi aloitti kyselyt ja tyttöjen tiedettiin päässeen perille Heinävedelle, sillä he kävivät ostamassa paikallisesta baarista muutaman munkin ja viinerin. Tämän jälkeen tytöt pystyttivät telttansa Tulilahden leirintäalueelle, aivan rannan tuntumaan. Samalla tytöt olivat kiinnittäneet parin nuoren miehen huomion. Pojat olivat viettäneet tyttöjen kanssa iltaa ja tahneet heille tuokkoset nimillä varustettuina. Tämän jälkeen pojat lähtivät veneellä koteihinsa. Myöhemmin he kuulivat Heinävedellä tehtävistä etsinnöistä, koskien Riittaa ja Einea.

Etsinnät johtivat alussa poliisia harhaan, sillä joku oli sanonut tyttöjen lähteneen jatkamaan seuraavana päivänä matkaa kohti Varkautta ja Niimimäkeä. Muutamien hukkaan heitettujen päivien jälkeen etsinnät päätyivät kuitenkin takaisin Heinäveden Tulilahdelle, jossa yhteensä 300 poliisia ja varusmiestä etsivät tyttöjä maastosta. Lopulta 21.8 etsinnät tuottivat tulosta ja tytöt löytyivät suuhautaan kätettyinä. Hauta sijaitsi noin 2,5 metrin päässä rantapenkereestä, ja se oli peitetty risuilla, irtopuilla ja taimilla. Liitoskohdat oli tilkitty sammaleella. Haudankaivaja ei ollut halunnut sen selkeästä löytävään. Siitä huolimatta paikalle oli jätetty lapio, jolla hauta oli kaivettu. Lapio oli haettu naapuritalon pihasta, jossa usein haukkuva koira vartioi pihaa, mutta poikkeuksellisesti kyseisenä yönä koira ei ollut päästänyt ääntäkään.

10

Puolialaston tytöt kaivettiin haudasta ja heidän kohtalonsa oli ollut karmaiseva, toista heistä oli puukotettu ja toista lyöty isolla kivellä päähän. Ruumiiden löytymisen puhututti koko valtakuntaa.

Pian tyttöjen löytymisen jälkeen alettiin maastosta löytää tyttöjen tavaroita ja teltan palasia. Merkittävää oli myös, että heidän polkupyörät löydettiin noin yhden kilometrin päästä, Kermajärven syvimmästä kohdasta. Uutisointi tyttöjen kohtalosta levisi äkkiä, ja leirintäalue alkoi kuhisemaan uteliaista ihmisistä.

Tapaus oli saanut todella paljon huomiota ja virkavallalla oli suuri paine saada tekijä kiinni. Poliiseille selvisi huikan huolta aiheuttava selkeä siitä, että tyttöjä oli seurannut jo pitkän matkaa muuan mopomies. Tämän tiedon valossa poliisit kokosivat epäillyjen listaa, jossa oli noin 1500 nimeä. Jokainen näistä henkilöistä omisti mopon tai veneen. Erityisen tarkassa syymissä olivat lähialueella asuvat miehet. Poliisi sai vihjeitä niin paljon, että tekijän kiinni saaminen tuntui epätoivoiselta.

Koko kansaa piinannut tunnelma hieman huojentui helmikuussa 1960, kun poliisi kertoi teosta epäillyn miehen olevan nyt pidätetty. Pidätettyä oli ruotsalaistaustainen Runar Holmström, joka sopi kuvukseen mopedimiehestä. Runar oli myös tunnustanut automatkan aikana seuranneensa tyttöjä Liperistä Tulliladelle saakka, ja katselleensa heidän ja paikallisten poikien illanviettoa. Myöhemmin hän kuitenkin perui tunnustuksensa.

11

Kesäkuussa 1960 Runaria syytettiin tapahtumista ja oikeudenkäynti jatkui kaksi päivää. Tapahtumaa kokoontui seuraamaan satoja ihmisiä. Tuomiota ei kuitenkaan keretty antaa, sillä Runar ehti tehdä itsemurhan ennen sitä. Tätä edeltäneessä itsemurhayrityksessään hän oli jättänyt lapun, jossa vannoi syyttömyyttään tapukseen.

Tapaus ei ole vielä tänäkään päivänä saanut päätöstä ja Runarin syyllisyys jakaa mielipiteitä vahvasti, sillä nykytieteellä on voitu päätellä asioita Runarin syyttömyyden puolesta. Esimerkkejä syyttömyydestä on ollut tappajan vasenkätisyys, vaikka Runar on oikeakätinen, sekä Runarin lyhyt pituus ja pienuus. Tappaja vaikutti myös tuntevansa maaston, mutta Runar ei ole koskaan edes asunut paikkakunnalla.

Tapaus vaikuttaa siltä, ettei se koskaan tule unohtumaan tai vanhenemaan. Kävijämäärät kohteessa ovat vähentyneet, muttei täysin loppuneet. Tästä todisteena on se, että poliisi saa vihjeitä tapukseen liittyen vielä tänäkin päivänä.

osoite ja ohjeet:

12

Osoitteeksi kannattaa laittaa Pääskylvuorentie 9, 79700 Heinävesi.

Tämän jälkeen luvassa on vielä noin 1 kilometrin kävelymatka. Jätä auto laskettelukeskuksen pihaan ja etsi huoltorakennus, jossa on lipunmyynti. Rakennuksen oikealla takavasemmalla on valaistu pururata, jota pitkin lähdetään kävelemään ylöspäin. Ladun varrelta löytyy laavu, jonka ohii kävellään (Kermajärvi vasemmalla puolella). Matka jatkuu tästä vielä muutaman sataa metriä, kunnes tulee latu-/moottorikelkka risteys. Risteyksestä käännytään vasemmalle alaviistoon. Kun olet kävellyt alas rantaan, olet saapunut murhapaikalle. Rannasta lähtee pieni polku metsään, jota seuraamalla on mahdollista päästä tyttöjen suohaudalle.

kohteeseen pääsy:

Kohteeseen pääsy ei maksa mitään, eikä kesäaikaan ruuhkaakaan ole. Maasto on melko helpokulkuista, sillä polku on selkeä. Ylä- ja alamäkiä matkanvarrelta löytyy muutamia kilometrin matkalta, joten peruskunto on hyvä olla kohdillaan. Kohde ei sovellu täysin liikuntarajoitteisille, mutta avustajan kanssa on se on mahdollinen. Kohteessa ei ole paikan päällä mitään kylttejä (paitsi hiihtäjille) tai muistomerkkiä tapahtuneesta. Enemmän tietoa tapahtuneesta löytyy niin suomeksi kuin englanniksi.

13

synkkyys:
Murhapaikka itsessään ei varsinaisesti ole kovin synkkä, sillä sinne ei ole haluttu jättää mitään muistoa tapahtuneesta. Synkkyyttä tosin saa lisää vierailamalla tyttöjen suohaudalla.

Se, että kohdetta ei ole millään lailla kaupallistettu säilyttää sen autenttisuutta ja lisää jännitystä. Tapahtumat itsessään olivat karmaisevat ja vaikuttivat koko Suomeen poliittisellakin tasolla, kuten luomalla joukkoetsinnät.

Tapahtumasta on kulunut jo melko pitkä aika, mutta se pysyy silti yhtenä Suomen tunnetuimmista murhamysteereistä ja viiheitä tulee vieläkin ajoittain. Synkkyydeltään kohde ja sen tarina sijoittuvat:

Stonen asteikko: 4
Seatonin kategoriat: 2

darkest	darker	dark	light	lighter	lightest
↑ Death and suffering sites					↓ Sites that are associated with death and suffering

kohderyhmäsuositus:
Kohde sopii murhamysteereistä kiinnostuneille, oman elämänsä etsiville täydellisesti.

Lisäjännitystä kaipaavat voivat itse pystyttää teltan kohteeseen ja yöpyä siellä.

Muuta huomioitavaa kohteessa:
Kohde on rauhallinen, mutta talviaikaan ympäristö löytyy lasketelijoista ja hiihtäjistä. Paras aika kohteessa käynnille on syksy.

14

2 Outokumpu - Vanha kaivos

Kohteen tarina:

Jos kammokset pimeitä ja koleita luolia, tämä kohde ei ole välttämättä mukavuusalueellasi. Kaikki tietävät, että kaivostyö ennen vanhaan on ollut yksi haastavimmista ja vaarallisimmista töistä, mitä on ollut tarjolla. Tämän vuoksi myöskään naiset eivät saaneet työskennellä kaivoksissa ennen vuotta 1998. Mikä teki tästä työstä niin vaarallista ja mitä työ vaati tekijältään?

Kyseinen Vanha kaivos ei ole poikkeus muihin kaivoksiin nähden, se vaati miesten henkiä, keuhkoja ja muita ruumiinosia. Yleisimpänä syynä tähän olivat onnettomuudet. Työtä tehtiin usein painovoimaa apuna käyttäen sekä sen ajan hissit, joilla ihmisiä laskettiin alas, eivät välttämättä olleet kaikista turvallisimpia. Usein saattoi siis kuulla miehen jääneen murskan alle tai pudonneen hissistä.

15

Työolosuhteiden vaarallisuus ei kuitenkaan loppunut tähän, vaan kaivoksissa tehtiin töitä räjähteiden kanssa. Yhtenä pelottavimmista faktoista oli myös se, että miehet maan alla käyttivät karbidilamppuja, jotka sammuiivat, kun happi oli tunnelissa vähissä. Tällöin työmiehille alkoi tulla jo kiire ylös, eikä takuuta ole, että kaikki aina ehtivät nousta maan pinnalle. Mikäli tästä kaikesta onnistui selviämään, sai palkinnoksi vähintäänkin kivipölykeuhkot. Tähän vaivaan lääkäri määräsi viinaa ja tupakkaa, näiden avulla liman erityis lisääntyi ja edes pieni osa pölystä seatiin pois keuhkoista. Vierailut kaivossairaala Kalmistossa ei auttanut merkittävästi tilannetta.

Kohteesta voi löytää hiukan mystiikkaakin, entisaikojen työolosuhteiden lisäksi. Kohteesta on kuultu monia kokemuksia, joiden mukaan siellä asustaa ainakin kaksi henkeä, jotka ovat todennäköisesti entisiä työläisiä. Saman kaltaista tietoa keräsi Paranormal Investigation Group vieraillessaan Outokummun vanhalla kaivoksella. Yksi kiihtövimmistä mysteereistä onkin erään tornin seinästä löytyvä teksti "anna anteeksi eno, että katosin".

16

osoite ja ohjeet:
Torninkatu 1, Outokumpu

Paikalla on selkeä parkkipaikka, siitä eteenpäin kävelymatka on lyhyt.

kohteeseen pääsy:
Kohde on yksi merkittävimmistä Outokummun käyntikohteista, joten kohteeseen on pääsyliiput. Liput maksavat aikuiselta 6 € ja lapselta 4 €. Kohteessa liikkuminen on mahdollista pyörätuolilla, mutta portaitakin siellä on melko paljon, joten kaikkialle ei ole pääsyä. Kohteessa on opastus kylttejä runsaasti ja suurin osa niistä sisältää myös englannin kielisen tekstin. Myöskin nettisivuilta on mahdollista lukea tietoa englanniksi.

synkkyys:
Kohteen olot huutavat synkkyyttä ja tarinat vahvistavat sitä. Huikeaa on päästä katsomaan jopa luolastoja. Kohteen synkkyyttä vähentää sen kaupallisuus, mikä parantaa muutoin kohteen kävijämäärää. Kohteella on itsessään ollut poliittista vaikutusta, mutta siellä sattuneilla tapahtumilla ei niinkään.

Stonen asteikko: 3
Seatonin kategoria: 4

darkest	darker	dark	light	lighter	lightest
↑ Death and suffering sites					↓ Sites that are associated with death and suffering

kohderyhmäsuositus:
Kohde sopii kaikenikäisille, kohteesta löytyy tekemistä paljon lapsillekin. Kohde sopii myös oppimiseen loistavasti, eikä se jätä varmasti ketään kylmäksi. Synkkyydeltään se ei ole kovinkaan paha, joten kohde sopii aloitteleville synkän matkailun harrastajille.

17

3 Paalasmaa - Veneturma

Kohteen tarina:

Vain muutama kuukausi Tullilahden kaksoismurhan jälkeen 4.10.1959 koettiin jälleen suurta surua Pohjois-Karjalassa. Tällä kertaa päivämäärä painui erityisesti pienen Juuan kylän, Paalasmaan asukkaiden mieliin. Kyseisenä iltana lähes jokaisesta kylän talosta kuoli perheen lapsi.

Nuorilla oli siihen aikaan tapana kulkea Paalasmaan laivalaiturista Juuan keskustaan kuljetusmoottoriveneellä ja kyseisenä iltana kyydissä oli 19 nuorta ja lasta. Osa heistä oli matkalla mikkelinpäivän tansseihin ja osa asuntolaan. Kaikki meni hyvin, kunnes humaltunut pikaveneen kuljettaja ja yksi matkustaja törmäsivät nuorten ilman valoja kulkeneeseen veneeseen. Tämä aiheutti kummankin veneen uppoamisen ja kaikkien 21 henkilön jäämisen veden varaan.

Matkaa rantaan ei ollut kuin 200 metriä, joten läheisestä talosta kiirehdiin apuun soutamalla. Veneen kyytiin saatiin nostettua viisi nuorta, jotka pelastuivat. Muut hukkuivat, sillä vesi oli niin hyytävän kylmää, ettei kukaan muu kuin humalassa ollut kuljettaja pystynyt uimaan rantaan. Sinä iltana menetettiin yhteensä 16 henkeä. Kyseinen onnettomuus on vieläkin yksi suurimmista Suomen sisävesionnettomuuksista.

18

Seuraavana maanantaiaamuna aloitettiin ruumiiden naaraus vedestä ja omien lapsien etsintä hautajaisia varten. Tapaus kosketti koko kylää, mutta töiden oli jatkuttava ja pienessä kylässä keskustelu asiasta koettiin todella vaikeaksi. Niinpä pikaveneen kuljettajankin annettiin olla, vaikka hänet tunnettiin.

Selvinneiden nuorten elämä ei helpottunut, sillä kylässä saarnoja pitänyt pappi käytti sattunutta onnettomuutta esimerkkinä siitä, miten synnin tiellä kulkeville käy. Syypäänä tapahtumiin hän piti nuorten vanhempia, jotka olivat epäonnistuneet hartaassa kasvatuksessa.

Vielä nykypäivänäkkin onnettomuus on todella vaikea aihe kyläläisille ja lähiomaisille. Uhrien muistoksi on tuotu Paalasmaan laivarantaan Surukivi -patsas ja hautoja ylläpidetään Juuan seurakunnan kirkkotarhassa.

19

osoite ja ohjeet:
 Surukivi: Eteläpääntie 140, 83910 Juuka
 Kirkko ja -puisto: Tuhkalantie 2, 83900 Juuka

kohteeseen pääsy:
 Kohde on helposti saavutettava ja perille pääsee autolla. Surukivelle pitää hiukan poiketa tieltä, sillä se on laitettu lähemmäs rantaa. Kohde on kuitenkin kaikkien saavutettavissa. Kohteesta on löydettävissä tietoa englanniksi.

synkkyys:
 Kohteella on todella synkkä tarina, sillä se vei niin monen ihmisen hengen. Säilynyt vesistö lisää myöskin kohteen autenttisuutta ja turman jälkeen vesillä mentäessä on pyritty lisäämään turvallisuutta pelastusliivein, voisi siis sanoa tapahtumalla olevan poliittistakin merkitystä hiukan. Kohteen synkkyyttä lisää erityisesti vielä kylän yhteinen päätös vaieta tapaturmasta ja jatkaa elämää. Vaikeneminen tulee ottaa myös huomioon kohteessa käydessä ja kunnioittaa paikallisia, eikä udella asiasta liikaa. Lieventävä asiahaara synkkyiden osalta on se, että kyseessä oli onnettomuus eikä harkittu teko.

Stonen asteikko: 4
 Seatonin kategoria: 3

darkest	dark	light	lightest
↓	↓	↑	↑
Death and suffering sites			Sites that are associated with death and suffering

kohderyhmäsuositus:
 Kohde soveltuu henkilöille, jotka haluavat muistella ja kunnioittaa uhreja tai niille, jotka ovat kiinnostuneet paikallishistoriasta.

20

4 Paha-Koli ja käräjäkivet

Kohteen tarina:

Kun palataan ajassa reilusti taaksepäin, löydetään kohtaloita ja pahuutta, jollaista ei enää nykyään tunneta. Yksi muinaisaikaa muistuttavista kohteista löytyy Kolin upeista kansallismaisemista. Paha-Kolilla on tarinoiden mukaan ennen pidetty käräjiä ja toimeenpantu tuomioita. Tuomiot eivät olleet aivan nykylainsäädännön mukaisia, vaan lähes jokainen niistä johti kuolemaan. Tuomiona oli nimittäin tuomitun tonaiseminen alas kielekkeeltä.

Jotta selviäminen ei olisi ollut niin taattua saatettiin tuomitulta sitoa kädet ja jalat tai työntää paksu keppi selän takaa hihasta hihaan. Tällöin täysin liikuntakyvön ihminen saattoi kuolla vammoihinsa, hukkaa alapuolella mustana kiiluvaan järveen tai säilyä hengissä, mutta jäädä myöhemmin petojen saaliiksi. Mikäli tuomittu selvisi kohtalostaan, hänet todettiin syyttömäksi.

Huipulta löytyvät käräjäkivet olivat ennen ringissä, mutta muuan pappi ärsyntyä tästä ja puhuiden mukaan työnsi kivet ristin muotoon ärsyttäkseen pakanaita.

21

osoite ja ohjeet:
Ylä-kolintie 33, 83960 Lieksa

Auto kannattaa jättää alaparkkiin ja jatkaa matkaa kävellen. Kiskohissillä pääsee ylös ilmaiseksi ja siitä eteenpäin opasteita on hyvin. Paha-Kolille menevä reitti lähtee hissistä katsottuna oikealta, läheltä pientä huoltorakennusta. Kannattaa myös käydä katsomassa hissien oikealla puolella oleva uhrihalkeama, joka on hotellirakennuksen takana.

kohteeseen pääsy:
Kohteeseen pääsy on alussa suhteellisen helppo. Polku on leveä ja ylämäki ei ole mahdolluttoman jyrkkä. Huippua lähennyttäessä maastokin vaikeutuu, eikä perille asti pääse esimerkiksi pyörätuolilla. Kallioille kipeillä kannattaa noudattaa varovaisuutta, sillä liukastumiset ovat yleisiä.

synkkyys:
Kohde ei ole varsinaisesti synkimmistä päästä, sillä tapahtumia ei voida tietää täysin todeksi, ja vaikka ne olisivat totta, niistä on pitkä aika. Kohde tuntuu kuitenkin varsin autenttiselta, eikä maisemia voi kun vain ihailla.

Stonen asteikko: 1
Seatonin kategoria: 3

darkest	dark	light	lightest
1			1
Death and suffering sites			Sites that are associated with death and suffering

kohderyhmäsuositus:
Kohde on täydellinen historiasta kiinnostuneille luontomatkailijoille. Myöskin synkkään matkailuun tutustuville kohde on turvallinen. Halutessaan kohteen lähetyillä on paljon muitakin tekemistä, kuten kylpylä, ravintoloita, ratsastusta ja laskettelua. Mukaan kannattaa siis pakata hyvät ulkoiluvaatteet ja hyttysmyrkyä.

22

5 Lohkareluola Pirunkirkko

Kohteen tarina:
Lohkareluola Pirunkirkko on 12 kilometriä Kolista etelään sijoittuva rakoluola, joka tunnetaan sen mystisistä tarinoista ja inspiraatiota herättävistä voimista. Kerrotaan luolassa vierailleen niin mahtavan velhon, että luolan ympärillä olleet vesistöt alkoivat kiehuaan. Pirunkirkossa on vierailut myös monet taiteilijat ja luontomatkailijat. Kallion seiniltä voikin yrittää lukea Eero Järnfeldtin kirjoittaman runon.

Luolassa vieraillessaan sanotaan, että se joka pystyy kiipeämään kallion perällä olevalle tasanteelle, voi nähdä pirunkirkon penkkeineen. Tämä 34 metriä pitkä Z-kirjaimen muotoinen rakoluola toimiikin pirunkirkon eteisena.

osoite ja ohjeet: 23
Rantatie (Koli) 115, 81590 Lieksa

Kohteeseen on selkeä tulla autolla, mutta loppumatka täytyy jatkaa kävellen. Kohteeseen laskeudutaan jyrkkiä metalliportaita pitkin.

kohteeseen pääsy:
Kohteen oviaukko on melko pieni ja pyöreä luolansuu (oikealla). Luolassa liikkussa kannattaa olla todella varovainen, sillä se on täynnä erikokoisia kiviä ja lohkareita, eikä siellä ole valoja. Paikoittain luola on ahdas. Kohteessa käydessä kannattaa varautua hyvillä kengillä ja taskulampulla. Kohteeseen on hyvä saapua toisen ihmisen kanssa vaativuuden ja turvallisuuden vuoksi.

synkkyys:
Kohte on varsin autenttinen, eikä kaupallistettu muutoin, kuin uusilla rappusilla. Tarina ei myöskään ole kovin pelottava tai synkkä, mutta ympäristö huokuu jännitystä.

Stonen asteikko: 1
Seatonin kategoria: 5

kohderyhmäsuositus:
Mystiikasta kiinnostuneet, inspiraatiota tarvitsevat ja luontomatkailijat.

24

Lähteet

Kuvien lähteet:

Dark tourism spectrum according Stone. Researchgate.
https://www.researchgate.net/figure/Dark-tourism-spectrum-according-to-Stone-2006-p-151-High-political-and-ideological_fig2_338079451 [accessed 30 Aug. 2022]
Museovirasto,
Keskusrikospoliisin esitutkimamateriaali,
Niko Mannonen,
Yle Uutiset. <https://yle.fi/uutiset/3-10881289>. [29.8.2022]
Sanomalehti Karjalainen Oy. Sanomalehti Karjalaisen artikkelisarja 5.10.2019.
Anneli Perälä (surukivi)
Retkipaikka. <https://retkipaikka.fi/kolin-pirunkirkko/>.

Tekstin lähteet:

<https://retkipaikka.fi/kolin-pirunkirkko/>
<https://yle.fi/uutiset/3-10881289>
<https://www.dark-tourism.com/index.php/18-main-menu/mainmenussubpages/597-darkometer>
https://fi.wikipedia.org/wiki/Pohjois-Karjalan_maakunta
<https://nytonmurhaajenaika.wordpress.com/>
<https://retkipaikka.fi/paha-koli-korkeiden-isantien-vieraana-karajakivilla/>
Stone, P. 2006. A dark tourism spectrum: Toward a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions.
http://clok.uclan.ac.uk/27720/1/27720%20fulltext_stamped.pdf. 11.5.2022.
<https://seura.fi/ilmiot/historia/muistatko-taman-tragedian-paalasmaan-saaren-suurisuru-kun-15-nuorta-menehtyi-veneonnottomuudessa/>
<https://www.vanhakaivos.com/kaivosmuseo/museoinfo/kaivosmuseon-historia>

